

7-7-2021

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૮૮૮ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ડ.નામો મીડિયા

વિષય ૬૧૫૨:૪

M. H. Sir Sultan Mohamed Sha Agakhan

G. C. S. I. L. L. D. & Co.

ISMAILI HAZAR IMAM.

હીઝ હાઈનેસ સર સુલ્તાન મોહમદશાહ આગાખાન

જી. સી. એસ. આઈ; એલ. એલ. ડી.

ઈસ્માઈલી હાઝર ઇમામ. (કરાંચી ૧૯૨૨.)

કલામે મૌલા.

(ગુજરાતીમાં) આવૃત્તી ૨ છ નકલ ૧૦૦૦

પ્રગટ કરનાર,
મુખી લાલજીભાઈ દેવરાજ.

ALL RIGHTS RESERVED.

આ શુક્ર મેનેજર ગુલામહુસેન રાજનભાઈએ ધી બોન સીધી
પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, ૧૧૩ પાલખી મહોલા, સુબંધ નં ૯ માં મુખી
લાલજીભાઈ દેવરાજ માટે છાપી અને મુખી લાલજીભાઈ
દેવરાજે ધી બોન સીધી પ્રી. પ્રેસ ૧૧૩ પાલખી
મહોલા, સુબંધ નાં ૯ માં પ્રગટ કરી.

સંવત ૧૯૭૯

સને ૧૯૨૩.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
૧૮
ગુજરાતી ઓપીરાઇટ સંગ્રહ
૧૪૮૬

પ્રસ્તાવના.

હક મહિલાના શાહ મુરતઝાઅલી પહેલા ઇસ્માઇલી ઇમામના પાક ફરમાનો અસ્રમ અરબી ભાષામાં હતા જેનો ફારસીમાં તરજુમો કરવામાં આવ્યો અને તે બાદ તેમાંથી ઉરદુ જ્ઞાનમાં તરજુમો કરવામાં આવેલ છે જે તરજુમો ધણા વખત થયા સિંધી ટાઇપમાં મહિલાના કલામ નામે છુકમાં હતો પણ જ્યારે અમોએ ગુજરાતી ટાઇપમાં આપણા ધર્મના પુસ્તકો છાપવા માલુ કર્યા ત્યારે આવા ઉપયોગી પુસ્તકને જેમ અને તેમ તુરન ગુજરાતી ટાઇપમાં છાપવા અમારો ઇરાદો થયો અને તેથી ઇ. સ. ૧૯૨૦ માં આ કિતાબ કલામે મહિલા સિંધીમાં જેમ હતી તેમજ પણ ગુજરાતી ટાઇપમાં અમારા માનવતા વાંચનારાઓના હાથમાં મુકી. મજકુર ગુજરાતીમાં છપાએલી પહેલી આવૃત્તી ખલાસ થતાં, આ બીજી આવૃત્તી અમો અમારા માનવતા વાંચકોના કર કમળમાં મુકવા ભાગ્યશાળી થયા છીએ.

સિંધી ટાઇપમાં આ પાક કલામોની ત્રણ આવૃત્તીઓ બહાર પડી ચુકી છે અને છેલ્લી આવૃત્તી ઇ. સ. ૧૯૧૬ માં બહાર પડી હતી તેમાંથી ગુજરાતીમાં પહેલી આવૃત્તી ઇ. સ. ૧૯૨૦ માં બહાર પાડી જે ખલાસ થતાં આ બીજી આવૃત્તી અમો અતી હર્ષથી અમારા માનવતા વાંચકો આગળ રજુ કરીએ છીએ.

આ પાક કલામો હૉ અલીના મુખ મુબારકના હોવાથી પુર્ણ અભ્યાસ કરી મનન કરવા યોગ્ય છે, દીની દુન્યવી તરકકી અર્થે અમુદ્દય શીખામણોનો આ કિતાબ ખખનો છે અને તેથી દરેક ઇસ્લામીને એક સરખી ઉપયોગી છે.

ખુદાવન્દતઆલાનુ" પાક તુર દુનીયામાં માણસ જાતને હીદાયત કરવા હમેશાં હાજર રહેતું આવે છે તેની સામેતી પણ આ કલામથી મળી શકે છે જેમકે:—

તુરે ઇલાહી અવ્વલથા, સો આખર જગમે પાયા ઝંકુર,
ઇસી દીનકે તાબે હોવે, ઉસમે રોશન હોવે રબકા તુર. (૩૨૩)

જીસપર કરમ કરે વોહ આપ, ઉસકો આપહી આપ યુજાવે,
ઇલમ ઓલમા કામેલ મુરશીદ બનકર આપ મુજાવે. (૩૨૮)

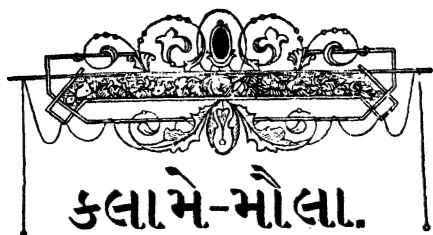
એ મુજબ લોકોની હીદાયત અર્થે ખુદાઈ તુર ઇમામ રૂપે આ દુનીયામાં સદા હાજર અને જાહેર રહે છે વગેરે અનેક નસીહતો આ કીતાબમાં બરેલી છે. “અના કુરાને નાતેકુ” “હું મોઝતુ” કુરાન છું” એ મહાન વાક્ય ઉચ્ચારનાર અવ્વલ ઇમામ હૉ મહિલા મુરતઝાઅલી સાહેબે ગ્રંથશીકરના ઇસ્લામની શરૂઆતનાજ આ કલામો આજના તેમના ૪૮ માં જોમાંમાં સર સુલતાન મહુમદશાહ તેજ હૉ મહલા મુરતઝાઅલી કુરાને નાતેકના ફરમાનો જેટલાજ ઉપયોગી અને મોમીનોને હીદાયત કરનાર છે અને તેથી દરેક બાળ વૃધ કે મુવાને, સ્ત્રી કે પુરૂષે આ પાક કલામ વાંચી મનન કરી તે ઉપર ચાલવાથી દીની વ દુન્યવી ફાયદો અવળ્ય મેળવી શકશે મહિલા સર્વને નેક હીદાયત બહે.

મગ્દ કતો.

સાંકળિયું.

નંબર.	વિષય.	પાનું.
૧	બયાન સાચકા.	૧
૨	બયાને બીરાદરી.	૨
૩	દર બયાને ફઝીલતે અફઘ.	૩
૪	દર બયાને તાઅરીફિ સખાવત.	૪
૫	મુજમત બખીલકી.	૭
૬	દર બયાને લાલમ.	૮
૭	દાસ્તાન મનકા.	૯
૮	શરમ, હલીમી, નમણી, મીઠી જખાન.	૧૧
૯	દાસ્તાન મહેલુ'કા ઝોર બેવકુફીકા.	૧૩
૧૦	દર બયાને ખુબીએ એલમ.	૧૫
૧૧	દાસ્તાને હુલમ.	૧૮
૧૨	બયાને ખુબીએ અદલ	૨૧
૧૩	દર બયાને દુનીયા.	૨૨
૧૪	દર બયાને બ'દગી વ નેકી.	૨૭
૧૫	બયાન નેકીકી ખુબીકા.	૩૨
૧૬	બયાને સખર વ શુકર.	૩૪
૧૭	બયાન પીરી વ મીરગકા.	૩૮
૧૮	દર સીફતે નેક સોહાબત વ દાસ્તી.	૪૧
૧૯	દર બયાને બદ સોહબત.	૪૪
૨૦	દર બયાને પહેછાનીયત આદમીકી.	૪૬
૨૧	દર બયાને ફઝીલત કમસુખન.	૪૭
૨૨	હસદકા બાબ	૪૮
૨૩	દર બયાને હી'મત.	૫૦

કલામ હઝરત સુલતાનલ એલીઆ અમીરલ મોઅમ્મીનીન શાહે
મરહાં સુરતઝા અલી ઇબને અબુ તાલબ સલવાતુલાહ
અલેહે સલામકા.

બિસમોદલાહ હિર રહમા નીર રહીમ.

અવ્વલ ઝીકર અદલાહકા, જો હુએ રહીમ રહેમાન;
દુયુમ કલામા મહમદકા, જો હુએ દીન ઇમાન.
સીયુમ કલામ મહિલાકા, જો હિંદી બોલ સુનાયા હુએ,
થે ખઝાના ઝવાહરકા હુએ, સો ઝાહેર કર બતાયા હુએ. (૧)

(૧) બયાન સાચકા.

સુનો લાઈ મોમીના, મહિલાકે કલામકા બ્યાન;
કહયા હુએ કે ઇમાન મરદકા, સો વું સુખનચું પહેઝાન.
જો સુખન મીને હુએ સાચા, સો હુએ સાચા ઇમાની,
ઇમાનકે સાચકી હુએ, સુખન નીશાની. (૨)

સાચસેં હએ મરઢકા છાટકા, ભાઇ સાચી વાચા રાખો મુખ,
બુઠ બોલે સો બહોત દુઃખ પાવે, સાચ બોલે સો

કલી ન પાવે દુઃખ.

સાચા બોલો સાચા ચાલો, કે મોમીનકા હએ સાચા દીન,
ચે ફરમાયા શાહે આલીઆ, આપ મન રાખો સાચા યકીન. (૩)

સાચી હાસ્તી ઉસકી જાણો, જો કોલ મિને હએ સાચા;
સાચા મીંતર સોઈ જાણો, જો મીંતરસે સાચી રાખે વાચા.
પ્રીત કરીએ સાચેમુ, જો બોલે સોહી નીલાવે;
તો સાચે સાહેબ બહેસ્ત દેણે કીયા, પણ પ્રીત કરે સો પાવે. (૪)

ચલણી ચલાએ ગુનાહ ન કરીએ, ઇમાન રાખો સાચા;
ઉતમ ચલણી એહી જાણો, જો સાચી રાખે વાચા.
ચલણી ચલીએ ઉદમ કરીએ, સો બીચારીને કરના;
કે ગુનાહ ન હોવે જસમેં રખકા, રખસે તો સહી ડરના. (૫)

જો કોઈ સાચે પંથ ચાલે, સખ કોઈ ઉસકે પંથમેં આવે;
સાચે પંથકી એહી નીશાની, જો સાચા પંથ સખકે મન ભાવે.
અલ્લાહ એક જાણો સીરજખુહાર, મહમદ જાણો અલ્લાહકા નખી;
નખીજકે પીછે સાહેબ ખીલાફત, સાચ કરે માનો મુરતઝા અલી. (૬)

સાચા નખી હએ હાસ્ત ખુદાકા, ઝોર સાચા તો હએ ખુદાવંદ આપ;
સાચા બોલનહારકું પનાહ ખુદાકી, ઉસકું કુછ ન પહોંચે સંતાપ.
સાચા કીલાવે હાસ્ત ખુદાકા, સાચે પર સદા હએ રહેમત રખકી;
સાચા ખુદાકું હાજર બુઝે, કે ખુદા હએ દીલમેં ખસકત સખકી. (૭)

તાઝગી મોમીનેકી સાચસંથી હએ, એ કલામ તું સહી સચકરે માન;
સાચ સો ઇમાન સાચા જાણો, ઝોર સાચ સો તાઝગી નીશાન;
અલ્લાહ એક મોહમદ નખી, મહિલા અલી હએ નખીજકે ઠામ;
ઈસ રીત ઇમાન લાઓ કરો કબુલ, એ હએ હુકમ કલામ. (૮)

(૨) બયાને ખીરાદરી.

ભાઈ વએ તેરા જાણો, જો કુછ તુએ દેવે માલુ
નહી ભાઈ વએ હએ તેરા, જો હોવે તરે આપકી આલુ.

દુનીયામેં દારત વહી જાણીએ, જે કરે માલકી મદદ,
 દુનીઆકી મદદ માલ હએ, આપ અમલ છોડાએસી અબદ. (૯)
 ભાઈ વએ તેરા જે સખ્તીમેં, રહે તુજ સંગ સંગાત;
 નહી ભાઈ વએ તેરા, જે હોવે તેરા હમ જાત.
 ભાઈ વએ તેરા, જે કંઠ વેલા તુજ આવે કામ;
 નહી ભાઈ વએ તેરા, જે માખાપ જાયા ધર્યા ભાઈ નામ. (૧૦)
 ભાઈ વએ તેરા જે તુજકું ચાહાવે, આર ખતાવે નેક કામ;
 નહી ભાઈ વએ જે નસલ આપકી, આર ડુખાવે તેરા નામ.
 તો ભાઈ સોઈ જામે ભાવ એસા રહે, જે કરે હકકી રાહતુમાઈ;
 જે દુનીયા લાલચ ખુદા ભુલા દે, સો હએ દુશમન વો નહી ભાઈ. (૧૧)
 ભાઈ તેરા વાહી જાણો, જે હરદમ કરે નેક નસીહત;
 બુરે કામસે સદા બચાવે, છસ બુરાઈસે હોવે રંજીહત.
 તો દુનીઆ મોહબત સદા બુરી હએ, એહી ફજીહત આર ગુમરાહી,
 મોહબત મોલાકી રાહ સીધા હએ, જે ખતાવે સો સાચા ભાઈ. (૧૨)
 ઇસ જમાનેકે ભાગ અયસે, જે ભાઈયુકા અયબ હુંદનહારે;
 અયબ દેખ રશવા કરે, આર સુનાવે લોક સારે.
 ભાઈયુકા અયબ હુંદે ભાઈ અયસી વેલા જાનો;
 તો પરલોક અયબ હુંદે, સો અચરત નહી માનો. (૧૩)

(૩) દર બયાને ફઝીલતે અદબ.

અદબ શીખાઓ અપને અહેલ આર અચાલ,
 તો નફા સહી બક્ષા અપને બાલ ગોપાલ;
 અદબ શીખાયા છને અપને પુત આર ધીઆ,
 તો સહી બોહોત નફા લે ઉતુકું દીઆ. (૧૪)
 અદબ મરદકા સો ભલા હએ જાનો,
 બે અદબકે સોનેથી, અદબ ભલા હએ પીજાનો;
 અદબસે છને કીયા, પર દીલ ખુશહાલ,
 એ ભલા હએ ઉસથી, જે બે અદબીસે દેઓ માલ. (૧૫)

મરેઠકા ધરેણા અદખ હએ, ઇયું ઓરતકું સોના રૂપા શણગાર,
એ સુન કર મનમાંહે રાખો. ફરમાયા સાહેબે જીલડીકાર.
અદખ ચલીએ અદખ બએઠીએ, અદખસેથી ફરીએ કાર;
જે કોઇ દેખે જે કોઈ સુને, સો તુમસેથી હોવે ખુશહાલ. (૧૬)
સોના કુંઢણેસે હએ એ ભલા, જે આપ કાજે કુંઢે અદખ,
કે સોના તો દુનીયા માંહે રહેસી, અદખ મીલાએસી અપના રખ;
અદખ ચે જે આપકું બંદા જાને, સીરજનહારકા

હરદમ જપીએ જાપ,
એસી ચલણી જે કોઈ ચટયા, ઉને પાયા સીરજણહાર આપ. (૧૭)
અદખ મરતખા બહોત બડા હએ, જયેસા અદખ તયેસા નસ્તીખ,
બે અદખકું કોઇ નહી ચાહાવે, બા અદખ રહે સખકે કરીખ;
ખલકતમે આપ ખાલક હએ, અયેસા સમજ કરીએ અદખ,
બે અદખ નહી રખકું પાવે, બાઅદખને પીછાના રખ. (૧૮)

(૪) દર બયાને તારીફે સખાવત.

જાહેર કરણી સખાવતમે, અપની દાલત ઓર પુ'ંજ,
એ બી હએ શુકર પુઢાએકા, દીલમે સહી કર બુજ;
છીપાણી નહી ભાષ, જે નીયામત દીતી દાતાર,
એ બી શુકર નીયામતકા, બોહોત હુઆ શુમાર. (૧૯)
સખાવત કરે જે કુછ પાયા, આગમ ચીંતા કરણી નાહી,
એ કામ તેરા હુઆ સહી, જે કુછ દીયા રાહ ઇલાહી;
જે કુછ પાયા સો ઉડાયા, રખઠી રાહકા કીયા કામ,
કાલ કફંગા યુ' ના કહેના, કાલકા કયેસા લેના નામ. (૨૦)
ખએર જે રેણા સો ખુશહાલ હો કર, દેણા દીલ લીનર,
હસમુખ હો કર ખએર દેવે, તો દોશુ' પાવે અજર;
જે હસમુખ દેવે, ખએર ખએરાતકા માલ,
આછી રીતભાત ઇયું, લેનેવાલા હોવે ખુશહાલ. (૨૧)
જે અહસાન કરે હિસે બખાને, હિસકા ચે બીચાર,
જે દેણા સો મન વાર કર દેણા, તો ભલા કહે સંસાર;

મહિલા ફરમાવે કે દેણા ઇચું, જીયું પર દીલ ખુશહાલ હોવે.
જે પર દીલ કુડા કર દેવે, તે અપના દેના ખોવે. (૨૨)

ઉતમ માલ વએ જાનો. જે ખરચ્યા રાહ ખુદાએકે કામ,
લાખ દા લાખ ઉતમ નહી, ઉતમ વએ કોડી જે દીજે ખુદાએકે નામ,
બહોત ખાયા બહોત ખરચ્યા, બહોત બડા ધર કીઆ,
એ માલ સખ ધુલ મીલાયા, ઉતમ વએ જે રાહ ખુદાએકે દીયા. (૨૩)

જે કુછ ખરો કમાઓ ખુદામું પાઓ, બોહોત હીરસે બાદજ દેણા,
થોડ મીને આપજ પાઓ, રખકું તેરેસે હએ હીસાખ લેના;
જે નીયામત ખુદાને બંદકું દીતી, તે બંદા દેવે રાહ ઇલાહી,
થોડ મીને આપ ગુજરાને. તે લેખે વેળા છોટકા પાઈ. (૨૪)

કરીમકા સાહુયા સખ કોઈ ચાહાવે, સખ કોઈ કરે ઉસે દાઆ સદા,
તો નીત નીત ઉસકા બલા હોવે, ઉસ ઉપર કરમ કરે ખુદા;
કરીમ વએ જે આપ થોડા ખાવે, ઓરકું ખીલાવે બોહોત,
એ બડાઈ સખસે નીયારી, ઇસ બડાઈકું નહી અચરી ફિત. (૨૫)

સખી ખુદાકું નજીક ભાઈ, સખી તે હોવે ખુદાકા હબીબ,
સખીકું સખ કોઈ દાતાર કહેવે, સખીકા તે હોવે બડા નસીબ;
સખાવત કીએસે બરકત હોવે, સખીકા ધર હોવે બોહોત આબાદ,
જીયું પારસથી સોના હોવે, તીયું સખાવત ડગોલતકું કરે જીયાદ. (૨૬)

લે આઓ જે કુછ હએ તુમારે પાસ, ખુદાએકી રાહમે દેણા સખ,
તો બલકત તુજે નેક બખાને, ઓર તુજ ઉપર રાજ હોવે રખ;
જે માલ ખાસા ને અતી પીયારા, સો લે ખરચો ખુદાએકે કામ,
તો કાદર તુજ પર કરમ કરે, ઓર દુનીઆમે રહેવે તેરા નેક નામ. (૨૭)

યતીમ લડકાજે કોઈ ખુદાએ કારણ પાલે, આપ શીર લેવે ખરચ ખાના,
રાઝક તો રોજ દોતુકું દેવે, પાલણુકા તો સખ હએ બહાના;
ખરચ ખાના પારકા, આપ શીર લેવે જે દાતાર,
તો ઉસ દાતારકી રોજ અદકી હોવે, ઓર ઉસકીબી રોજ દેવે
સીરજીહાર. (૨૮)

જઈકા હથીયાર પુકાર હએ, સખ આગલ વએ કરે ફરીયાદ,
જે કોઈ ઉસે દુઃખ દેવે, તે ફરીયાદ કર આહાવે અપના દાદ;

જાણે જોર નહીં બાંધા બંધન નહીં, નહીં ઉંચે માલકી પુસ્તી,
જો કોઈ ઉંચે દુઃખ દેવે, તો ફરીયાદ કરે ચોર કીયા કુંઠ
હોવે ઉંચેથી. (૨૯)

જઈને જો હોવે જાતસે, કે જઈને હુઆ હોયે બીન માલ,
તો અદકી બડાઈ હોયે આપકી, જો જાઈ પુછા ઉંચે જઈકા હાલ;
આપસેથી જાણે જોર થોડા, ઉંચે સાથે બોહોત હોયે નરમ,
જીવું જાણે તીવું કરો ભલાઈ, તો તુમ ઉપર અદલાઈ કરે કરમ. (૩૦)

સખાવતકા એક બાલ જાણે, જો બક્ષીસ કરો મન વારી,
કે જાણે કીસીસે રીઆત કરો, ઉંચે બોહોત કરો દીલદારી;
સખાવત કીએસે યે ગુન હોયે, જો હોવે કીસીકા દીલ શાદ,
તો મન વારસે હોવે શાદી અદકી, એ તુકતા સુન કરે રાખો યાદ. (૩૧)

સદકા ખચેર ખચેરત જાણે, જો કુંઠ દેવો ખુદાકે નામ,
જો લેનેવાલે પર મીનત છોડો, તો સવાબથી હોવે અદકા ગુનાહ;
જો ખચેર કરો ખુદાએ કારણ, ચોર જો કુંઠ દેવો ખુદાકે નામ,
તો લેને વાલે પર પાડ ન છોડો, તો સુધરે તુમારે આકબત કામ. (૩૨)

બોહોત હાથ ખાણે પર પડે, તો બરકત અદકી આવે,
થોડે ખાણેમે બોહોત સંતોખે, જો એક ખાસનમે આવે;
ચાર જન એકઠે બચે, જો મીત કર આવે તઆમ,
તો તીનકા હીસા ચાર સમાવે, સખકા હોવે કામ. (૩૩)

કાફર સખીકું ઉમેદ જન્મત, મુસલમાન બખીલથી હોયે અદકી,
કે જો સખાવત બદલે ઇમાન પાવે, એ સખાવત કરે ગુન ઉંચે;
મુસલમાન બખીલકું દુનીઆ લોભ, કીસી અમલથી ખોવે ઇમાન,
તો જન્મત વચે કાંહાંથી પાવે, જો મુસલમાનથી હુઆ ના મુસલમાન. (૩૪)

ફકીર સખીથી માલદાર બખીલ, જાણે હોયે અદકા લીખારી,
કે ફકીર સખી મન હીમત વસે, માલદાર બખીલને હીમત હારી;
ફકીરકી હીમતસેથી દબોલત ભાઈ, બખીલકી દબોલત નહીં યે
હોયે ધુલ,
હીમત બાંધો દબોલત પાઓ, એ ફરમાયા આપ વલી મકયુન. (૩૫)

(૫) મુઝમત બખીલકી.

માલદાર જો બખીલ હુઆ, તો બખીલી હુએ ઉસકું આઝાબ,
જયેસા આગલ રાખા ખાણી નીયામત, ખાણે ન પાવે ખાણી શીતાબ,
જો નીયામત મહિલાને બંદકું દીતી, તો ખાવે ખરચે અથુ હુએ

ફરમાન,

જો ખાવે ન ખરચે છોડ મરે, તો દોનું જહાનમે હોવે પશેમાન. (૩૬)

માલ બખીલકા પથર જયેસા, ન આપા ઉસકે કુછ કાજ,
ન આકબત કેરી વાટ સંવારી, ન ખાયા ન પીયા ન કીયા રાજ;
બખીલ કમાવે આર છુતારે ખાવે, ઉસકે નસીબ વએ હુઆ પથર,
લેખે વેલા વએ પુછાએસી એ સુણ ખરચો, કીયુ અહમક હોતા હુએ

સુન . . . (૩૭)

અસકા હાથ ન હોવે કુશાદ, એ લલા ઉસથી કે અસકા દીલ ન
હોવે કુશાદ,

હાથ તંગથી કોઇ શાદ ન હોવે, અસકા સીના તંગ સો આપ
ન હોવે શાદ;

આપ દીલ શાદ કરણેસેથી, પર દીલ શાદ કરના હુએ ભલા,
દીલ કુશાદ કરો સખ દીલ મનાઓ, કે સખ દીલ મને હુએ આપ

અદલાહ. (૩૮)

અસ કોસીકા હાથ તંગ હોવે, ઉસકા સીના બી હોવે તંગ,
કે દીલ ઉસે ગુસ્સા બોહોત લરા રહે, સખ સાથ વએ કરે જંગ;
તો દુનીઆ લોકુંસે હુએ લકતા, લાલચ ધણી હુએ તંગ દસ્ત,
ઉસે દાલત બડી આર દીલ કુશાદ, જો દુનીયાના કુછ બુજે વસ્ત. (૩૯)

બખીલ કુછ ન ખચેર પાએશી, પાએશી ગઝબ ઇલાહી,
રાહ ખુદાએકે કુછ ના ખરચ્યા, ઉમર સારી દુનીયા જમાઈ;
હૃદયાતીમે રબ નહી પીછાના, દુનીયાસે મર કરે પાયા આઝાબ,
મહિલા ફરમાવે ચેતો ભાઈ, કરે સખાવત કામ સવાબ. (૪૦)

(૬) ખયાને લાલચ.

જાસે લાલચ વણી, સો ન સંતોષે કીસી હાલ,
બોહોત દાસત એતી પાવે, જો સારી દુનીઆકા બી પાવે માલ;
તો બી લાલચીકી આંખા નહી ભરે, ભરનેકા નહી હુએ સુલ,
ઉસકી આંખા તખ ભરે, જખ પરે ઘોરકી ધુલ. (૪૧)

મરદકી ખુઆરી લાલચસેંથી, કે લાલચી હુએ નીત ભીખારી,
કે લાલચસેં વો ઈજજત બવે, આવે ઉસે બહોત ખુઆરી;
લાલચીકી કોઈ ખાત ન માને, સખ બને ઉસે હીણા,
સાત પીડીકા નામ કુખાવે, ભઠ પડા ઉસકા જણા. (૪૨)

લાલચીકી લાલચ જણો, કે લાલચીકું કરે હુએ કતલ,
કે આપ હાથ આપ હલકા હોવે, ખોવે દુનીઆ દીન લાલચ બદલ;
કે વ્યાજ લાલચ પઈસા આરકું દેવે, જો વએ રેર ના દેવે તો
દુનીઆ ગમ,
જો લડે તો જીવ બી બવે, ઓર આકબત બી ઉને ખોઈ સહી. (૪૩)

મનકા દુઃખડા લાલચ હુએ, ઉસ મન કલી ન હોવે સુખ,
જો લુકમાન હકીમ આકર ઇલાજ કરે, તોબી ન જાએસી દુઃખ;
મનકા દુઃખડા ચેહ હુએ, જો બોહોત મોહોબત દુનીઆ બડાઈ,
ઈસકા દાડ લાલચ સટણી, સો પીર કામલથી એ પીડા બવે ભાઈ. (૪૪)

હલકા હોવે લાલચી, પણ વએ તો નહી જણે ચે ખાત,
લાલચ ઉસે હલકા કરે, કે ધંધા કરાવે દીન ઓર શાત;
ઇસ દુનીઆ ધંધે છુડાહ હુઆ, તો બી દુનીઆ ન આઇ કુછ હાથ,
અખ એત ધંધા અએસા કર લે, જો વું ઉઠ ચલે તો આવે તેરે સાથ. (૪૫)

તીન શાખ હલાક કરનહારી, જસ મીને વએ આઇ,
વએ તો બોહોત હલાક હુઆ, આકબત ઉને ગમાઈ;
એક બખીલી ઓર લોભ વણેરા, ઓર નેક અમલથી ભાજે,
ઉસકું તો સહી કુખા જણે એ બનેકું નહી જાજે. (૪૬)

જો કોઈ કીસે દેવે, ઉસકી વચે બોહોત કરે વખાણ,
જો ઝોર લેનેકું વખાણ કરે, તો ઉસકું તું લાલચી પીછાણ;
જો કોઈ કુછ દેવે, તો શુકર અદલાહ આગળ કરીએ,
બન્દે આગલ ન વખાણીએ, લાલચ મન ન ધરીએ. (૪૭)

દુનીઆદાર સખ મન દુઃખી, ઓખદ એ હએ જો લાલચ છોડા,
દીલકા વહાણુ તુફાન હએ લાગા, કીનારે તરફ મોહોરા મોડા;
જીને કીનારા પકડા ખડા, ઝોર છોડા સખ લોભ જંગલ,
ઉસ મન દુઃખ કળી ન આવે, પલ પલ અદકા હોવે ખુશહાલ. (૪૮)

લાલચ લોભ બખીલી છોડા, કરો બંગી સખાવત કામ,
ખુશ અમલ તો નામ કુબાવે, નેક અમલથી રહેવે નેક નામ;
નેકી સો પહેછાન ખુદાકી, કે સખ દાલ મીને હએ હક સુખહાન,
એ સમજ સખસે સુરવત કરો, તો તુમસે રાજ રહેવે આપ રહેમાન. (૪૯)

(૭) દાસ્તાન મનકા.

આપ મનકા કહયા ન કરીએ, તો બોહોત રાફતજ હોવે,
અએસા કામ જો કોઈ કરે, સો અપની બલા બોવે;
કે મન તો લકાઈ ને સખતી થાવે, જો ન કરે તો સુખસુ સોવે,
ખડા નફા તો એ હુઆ, ઝોર ખુદા ઉસ ઉપર મોહોવે. (૫૦)

તુજ મન હએ અલીમાન ધણા, મન તેરા ઉસ પીછે બચ,
અલીમાન રાએતાન દાએ દુરીજન, તેરે મનકું બોહોત દોડાએ;
જો અપણી લલાઈ ચાહો, તો મન અલીમાન છોડી બએડો,
રખસે ડરો ખુશ કામ ન કરો, તો જન્નત મીને સહી પએડો. (૫૧)

જખ મન તેરા ગરદન ચડે, ઝોર જીયું ચાહે તીયું દોડાએ,
જખ તુજ ઉપર ડિને ભેર કીઆ, તખ તું ઉસકું હકસેથી ડરાએ;
કહો એ મન મેરા એ રાજખી તેરા, જખ તક ઇસ દુનીઆ વાસા,
કાલે મરે બએસી માર ખાએસી, બેહુસ્તથી બએસી નીરાસા. (૫૨)

દુશમનકે જે તામે હોવે, આખરત સહી હોવે હલાક,
 ઇસ મનકા કહયા જે તું માને, તો તુજે હલાક કરે એ નાપાક;
 એ મન દુશમન હોયે ઇસ મત ના ચાલો, ચલો છયું હોયે હુકમ રખ,
 તો દુનીઆ દીન સખ ભલી હોયે, તુમસે ભાગે યુરી બલા સખ. (૫૩)

અકલમંદ દુશમન બી ભલા ઉસથી, જે દોસ્ત હોવે અણસમજ,
 કે અણસમજ દોસ્તથી, બોહોત આઝાર પહોંચે તુજ;
 મનવા તેરા તું દોસ્ત બણે, પણ એ હોયે અણસમજ નહી ઇસે યુધ,
 વએ કામ કરસી તું પરતાએસી, ચેત સંભાળ તું અપણી શુધ. (૫૪)

દુશમનકું બદલા દેતે ઢીલ કરે હોયે, તો તું ફતેહ અપની હોયે ગમાવે,
 દુશમન કરે સો તું સેહેવે બદલા ન દેવે, તો દુશમન તુજ ઉપર
 ફતેહ પાવે;
 ચે મન તેરા દુશમન હોયે, તુજે છયું ચાહાતા તીયું હોયે દોડાતા,
 તું બદલા દેને કરતા હોયે ઢીલ, વએ દમ દમ અદકી ફતેહ પાતા. (૫૫)

આપ નફસથી જે કોઇ ભાગે, લોભ લાલચ ઉસથી બાગે,
 કે વએ તો સોવે આરામસે, ઝોર વએ કબી દુઃખ ન પાગે;
 છોડા ભાઈ લોભ લાલચ, ઝોર છોડા સખ મનકા ચાવા,
 તો રખ ફરમાવે કે ઉસ બંદકું, મએ દઉંગા જન્નતુલ મેવા. (૫૬)

ભાગણા તેરા તુજ નફસસે, સો નફા તુજ બક્ષે અદકા,
 ઉસથી તું આપ બચા કરે ભાગે, તો તુજે ન ભાગે જખમ ઉસકા;
 વાધથી ભાગા ને તન બચાયા, તો દુનીઆમે દોઝે દીન કરસી કરાર,
 તીયું આપ નફસથી જે કોઇ ભાગા, ઉને અપની બેડી ઉતારી પાર. (૫૭)

એલમ ઉપર છને અમલ કીઆ, વએ પાયા અનત ભલાઈ,
 કીસી ભલાઈકું વએ નાહી પોંહોયા, છને આપ મન અમલ ચલાઈ;
 જે એલમસેથી અંવા હુઆ, ઝોર આપ મન કીઆ અગુઆ,
 કે છયું મન ચલાવે તીયું ચાલે, મન લે વાંહા ડાલે ભાંહા હોવે કુઆ. (૫૮)

તો નસીહત દુશમનકી મત સુનો, ભાગો ઉસથી નીત દુર,
 દુશમન જે કુછ નસીહત કરે, સો સમજે કે હોયે મકર ભરપુર;

તો ઇસ મનકા કહયા ન કરો, એ હએ તુમારો દુશમન,
ઇસ દુશમનકું આપ વશ રાખો, તો આરામ પાઓ આખરત દીન. (૫૬)
ઝાહાદ કરના કાફરસેથી, એ કલામમેં હુકમ હએ રખકા,
તો બડા કાફર હએ નફસ અમારા, સહી છુએ બંદે સબકા;
તો જીસ બન્દેને નફસકું મારા, ઉને ફતેહ પાઈ દોનું જહાન,
જો કોઇ તાબે મનકે રહયા, તો દોનું જહાનમેં હુઆ પરીમાન. (૬૦)

(૮) શરમ, હલીમી, નમણી, મીઠી ઝમાન.

તેઆઈ ઇમાનકો શરમ હએ, બફાદારી તેઆઈ આર,
આર તેઆઈ સખાવત જઓ, એ તીનુંસે ઇમાન બએઠા ઠોર;
જો શરમ થોડી તો ઇમાન ઓછા, એસેહી લેખે લેખા,
પણ તીનું લછન જીસ તીને નહી, તો ઇમાન ઉને કયા દેખા? (૬૧)
શરમ મરદકા છતર હએ, જો અયબ ઉસ મરદકા ઠાંકે,
ઉસકા અયબ કોઇ ના કહેવે, જો શરમ કરે વએ આપે;
જો છુરા અમલ કરતે શરમાયા, આર પસ્તાયા અપને જીઆ,
તો ઉસકે અયબ પર પરદા, ઉસકે શરમને કીઆ. (૬૨)
હલીમી મરદકા, ઉસ મરદકા સહી ચાર હએ,
કઠન વેળામાંહે હલીમી, ઉસકા મદદગાર હએ;
જા જાતમ હાથ જો કોઇ પડે, આર નરમીસેં ખાત આપે,
તો જાતમ હાથથી વએ છાટકા પાવે, હલીમી ઉસકી શરમ રાખે. (૬૩)
મરદકા જમાલ હલીમીસેથી, હોવે રઓશન ઉમલા,
જો કોઇ ઉસકું દેખે, સો આપ જીવ હોવે ખુશહાલા;
નરમી નેકી જો ઉસમે આઈ, તીસથી ખુબી દીસે સબકી નજર,
જાતમ જએસા દેવ દીસે, જો હોવે સુરત ચાંદ બદર. (૬૪)
જો સજુ સાથે નમી ચાલે, ને ઉતમ ઠામ ખીડાવે,
સબથી આપ નીચા બએડે, તો બહોત બડાઈ પાવે;
નમી ચાલે સો બડાઈ પાવે, નમણી સબકું ખીયારી,
ગ્રાણુ પલે જો હોવે નમે, ઉસે લેવે દુનીઆ સારી. (૬૫)

મરઠકા મરતયા યુલંદ હોવે, જો કરે વઝે બહોત નમણી,
જો હાથ પર સલામકું નમે, ઉસે કહેવે બાંહા જમણી;
પર નમેસેં એ બાંહાં હુઈ પીયારી, ખાણે નયામત ઊંચ એસેં થતી,
જો પર નમેં સો નયામત પાવે, આપ મન બડાઈ ન રાખે રતી. (૬૬)
બોહોત ઉમરોહો ઉસકી હોવે, એસ દીલ સખતી હોવે થોડી,
નેહી ઉમરોહો ઉસકી રહેવે, અને સખતી કરની છોડી;
સખતી છોડા નરમી કરો, જએસા નરમ હએ રેશમ હીર,
તો મુજથી રેશમ બહોત ઠહેરસી, એસ પટતરે સમજો વીર. (૬૭)
કોમલ દીલ અપનેકું રખના, એયું કોમલ હુરીઆલી કવલા ધાસ,
ગરદનકશ કઠીન નહી હોના, એયું ઝાડ બડે બન વાસ;
જખ હોતા તુફાન જોરકા, તખ તરે સખત ગીર ગીર જાઈ,
કોમલ ધાસ ખુશ લેહરાં લેવે; પવન ઉસે ન શકે ગીરાઈ. (૬૮)

કોમલ દીલ તો અયસા રખના, જયસા કોમલ મરઠકા તુપ,
એસ નીયામતમેં તુપ હએ મીલતા, ઉસમેં લીજજત હોતી હએ અતુપ;
એયું ખાણેમેં ધી લજજત રતા, તીયું કોમલતાસેં લજજત પાવે
તન મન,
જો સંગદીલી હો સખતી કરતા, ઉસીકે બહોત હોવે દુશમન. (૬૯)
કલામથી નરમીસેંથી દીલ હએ આછા, કયેદમેં આના એયું હીર
નરમ બંધનકું આછા,
તીયું નરમ કલામસેં, હએ દીલ બંધાતા;
મુલકકા બાદશાહ જો ચાહાવે, તો રંધયતકા હાથ પાંઉ બાંધે ગરદન,
પણ દીલકું ના બાંધ શકે, દીલ સો બાંધે જો બોલે મીઠા નરમ બચન. (૭૦)

નરમ કર ભાઈ બોલી અપની, તો તુજે દોસ્ત કર યુજે સખ,
નરમ બોલના વઝે કો રીખે, એસ ઉપર કરમ કરે આપ રખ;
નરમ બોલે સો સખ મન પ્યારા, એ ફરમાયા હજરત શાહ,
જો હએ હીકાયત કરનેવાલા, હકીકત અને બતાઈ રાહ. (૭૧)
નરમી કરીએ સખ ખલકતસે, તો સખ હોવે તેરે દોસ્તદાર,
પણ આપ કોમકી દોસ્તી ભલી, એયુંસેં મીલના હએ હર બાર;
એસ કઓમ કળીલા અપના, દોસ્તી ભલી ઝોર સંગાત,
તો નીત નરમી કરો ઉયુંસે, એયુંસેં મીલના હએ દીન ઝોર રાત. (૭૨)

જે હુઆ મીઠા ખોલા. ઉને ન્યામત ખડી પાઈ,
મીઠી જલ તો ઉસકી હોવે, જે હોવે મકબુલ ધલાહી;
સયુ' સાથે જે મીઠા ખોલે, તો ખલકત દીલ પતીજે,
તો સભ દીલ લીતર હએ કીલતાર. સો હક સુખદાન ઉસથી રીજે. (૬૩)

જલ મીઠી હએ પુ'જ તેરી, હોવે સહી સખ બાજર,
કે મીઠી જલથી અદકા હોવે, વેપારીકા વેપાર;
દુનીયા બાજરમે' મીઠા ખોલો, તો સખ દીલ તેરે હાથ આવે,
તો સખ દીલ મીને વસે સાહેબ રાજ, ઉસકું' તું' સહી પાવે, (૬૪)

જે મુરવત અદકી ચાહાવે, તો સખકી ખડાખ રાખે,
નમી ચાલે ને મીઠા ખોલે, નરમીસે' ખાત આંખે;
સખ કીસીકું' મોટા જાને, આપ હોવે નીમાણા,
તો નેક ખસલત ઉસ મીને આઈ, સત ધરમ ઉને પીછાના. (૬૫)

(૯) દાસ્તાન જાહેલુંકા ઓર બેવકુફીકા.

જાહેલુંકી કીરીયા સો અદકી કરે, ઉનકું' શુભરાહી,
વએ આપ બી કુખા ઓર સાથી કુખાવે, જનકું' ઉને કીરીયા શીખાઈ;
જાહેલ હલાલકું' હરામ કહેવે, ઓર પાકકું' કહેવે નાપાક,
એસી રીત કીરીયા કરે, જે આપકા દીન મીજાવે ખાક. (૭૬)

જાહેલ વએ જસે ધલમ નાહી, ઉસકા હએ પરદા ચુપ રહેને માંહી,
જે ખોલે નહી તો હએ જાહેલ, પણ ઉસકી જાહેલી કામ જાહે નાહી;
જાહેલ વએ જસે નહી મઆરફત, બીન પીછાનેકી વએ
કહેવે ખાત,
તખ લીખને વાલે ફીરસ્તે લીખે, કે મઆરફત નહી ઇસકી જાત. (૭૭)

અકલમ'દ લડકા ભલા ઉસથી, કે જે જાહેલ હોવે જુહુડા,
કે અકલમ'દ લડકા ફરીયા પાર જાવે, જાહેલ જુહુડા સો સહી કુખા;

અકલમંક વએ જીસે મઆરફત હોવે, જાહેલ વએ જીસે નહી પેહુજાન,
રબ દરગાહમેં બડા નહી માલ ઓર ઉમરો હો, વાંહા બડા વએ
જો હોવે સુજાન. (૭૮)

જીસ મુલકકા બાદશાહ અહમક હોવે, વએ મુલક શીતાબી જાએ,
કોઇ છીન લેવે યા ઉભડા હોવે, હર તરેહસે બદી દીખાએ;
તુજ ઘટમેં તું હએ બાદશાહ, અહમક હએ જો માને મનકા કહયા,
તો પાપ લોલ આવ તુજ ઘટ બએઠે, તો એ મુલક તેરે હાથથી ગયા. (૭૯)

સાચી બાત નસીહત સુનતે, જો તું આપ મન ગુસ્સા ખાવે,
તો તેરા ગુસ્સા તું જાણુ, કે તુજ ઉપર યુરાઈ લાવે;
સાચા મુઘા જો કોઈ કહેવે, તો ગુસ્સા ન કરીએ અપણે મન,
સાચી બાત સુનતે જો તું ગુસ્સા ખાવે, તો તું હએ અપને
જીવકા દુશમન. (૮૦)

જો ઉંઘા સમજે ને ઉંઘા બીચારે, જો કુચ્છ ઉને સુનીઆ,
તો મોતકી કડવાઇ ભર ઉમર ચાખી, સહી બીચ ઇસ દુનીઆ;
જો કોઇ બાત ઉસે ભલી કહેવે, તો વએ જાણુ કે યે હએ
જુરી બાત,
ભલીકું બી જુરી જાણુ, આપ દીલ કુઠે યું દીન રાત. (૮૧)

રેખલુકી દોલત જાણુ, કે હએ આફત લોકું ઉપર,
કે રેખલા શીર પર હાકમ હોવે, ઉસથી ભક્ષા શીર પર કુંગર;
કે કુંગરકું તો બોજ ઘણેરા, ઉસ નીચે મરીએ કોઈ ન જાણુ,
કે રેખલોકું બોજ નહી, સબ આગલ ફઝીહત કરે રેખલુ. (૮૨)

હાકમ હોણુકી મસ્તી બરી, શરાબ પીએસે હએ અદકો,
શરાબ પીએ જુરા કામ સુજે, તએસી બુધ બી હોવે ઉસકી;
મઘ પીએ મતવાલા હોવે, ન પીજાને આપ ગુન ઓર જીઆન,
નીચ હાકમ હુઆ આપ જીઆન કુદ, ઉસકા અશુઆ હુઆ શયતાન. (૮૩)

જો બાતુનસે તુજે શણ કરે, ઉને તુજસે બડા દગા કીઆ,
એક જાહેલ કસબી કરતા થા, શયતાન આવ સલામ રખકા દીઆ;

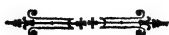
સાથ ગધા લાયા થા કે ચલો મએરાજ, ચે ભેજ હએ સવારી,
વો રાજ હો ચડા સારા રાહર ફીરાયા, બાતન રાજ હોનેકી
ચે ખુઆરી. (૮૪)

જાહેલ તું મત હોના ભાઈ, જાહેલકું કુંજ નહી નફા ભલાઈ,
વએ ના દુનીયામે ઇજજત પાવે, ન આકબતમે કોઈ ઉસકા સખાઈ;
જો ચાઓ ખુબી કોતું જહાનકી, તો સુનો ઇલમ એક ધ્યાન,
નીત નીત મીલો જા ઇલમ મજલસમે, અસથી પાઓ ઇલમ ઇસ્કાન. (૮૫)

(૧૦) દર બયાન ખુબીએ એલમકે

ફરમાતા હએ.

સરકાર ઉમ્મતકા વહી, જો એ દીન મસલા જાને,
હકકી રાહ ખલકતકું ખતાવે, સાચ જુક જુલા પીછાને;
ટોલે મીને બડા વએ, અસે એલમ દીન સખ આયા,
વએ તો ટોલેકા ગોવાલ જાનો, અસે ઇલમ નહી સો ઢોર ગણાયા. (૮૬)

દીન મીને રખના પડે, જો આલમ સખ મર જાએ,
સમંદર મીને હએ બેડી, સો મલાહ ખીન કોન લગાએ;
કીતાબ ભેજઆ રખને, આલમ કરે ખીચાર,
જો મુરખ હાથ માણક પડે, તો ખોતે ન લાગે વાર. (૮૭)

ઇલમ જાવે જો મર જાએ, જો કોઈ હએ એલમ પડા,
મુશકીલ નહી જો હએ સમજણહારે, ફેર પડે કરે ઇલમકું ખડા;
પણ અસ રીને ગીનાન વએ ના હોવે, તો મુશકીલ કોણ કરે
ઇલમ વીચાર,
તો સમજો મુખ પાટ વીદયાથી એ લલા, અસકે રીને ગીનાન
દીયા કીલતાર. (૮૮)

આલમ મરતબા જાહેલ ઉપર, જીયું ચાંદ બદરને સહુ તારે,
પુરે ચાંદ સલ તારે છાટે, દેખો તએસા કરે શુમારે;
આલમ જએસા તારે દરીયા, આપ લંગે ઝોર સાથી લંગાવે,
જાહેલ પથર દરીઆ પએઠા, વએ આપ હુએ ઝોર સાથી સખ હુઆવે. (૮૯)

નબીજકે મુખકી આત, જે કોઈ કરે બયાન,
નબીજકા તો વએ સહી, હોતા હએ અઝીઝ જાન;
નબીજકી આત સો હદીસ રવાયત, જે કરે સો હએ ખાસા,
નબીજકે ફરજંદકું નીત માનો, તો તમકું શંકાઅતકી બી
હએ આશા. (૯૦)

કુરાન પડે દીલ રોશન હોવે, મોમીન દીલ બહોત હોવે સુખ,
બહોત કુરાન પડે તો લાલચ ઘટે, કે લાલચ દીલકું બડા હએ દુઃખ;
કુરાન પડો જે પડના જાનો, નહી તો સુનો રબકા કલામ,
સુનના બી જે ના પાઝો કીસીસે, તો હરદમ લીઆ ખુદાએ
રસુલકા નામ. (૯૧)

કલામ ખુદાએકા હએ દીલકી દાર, કલામ પડેસે દીલ સહી હોવે ચંગા,
દીલ રોશન હોવે તુર તુરાની, જે પહેલે ગુનાહ સીઆહીસે રંગા;
ભાઈ સખ દરદકી દાર લીખી, પણ દીલકે દરદકી દાર હએ ચેહ,
કલામ ખુદાએકા યાદ કરે નીત પડો, જીયું તુમ દીલ વસે રબકા નેહ. (૯૨)

જે પડો સો યાદજ રખો, કીતાબ લીખ્યા સો રહ્યા બીચ કીતાબ,
જખ પુછને વાલા પુછે, તખ જીસે હોવે યાદ સો દેવે જવાબ;
યાદ વએ જે તુમ દીલ વસે, જલકા બોલના સખ જુલ જએસી,
જસ દીલ ઈમાન સો છુટે, બીન દીલ જલ ઈમાન સો દોઝખ પાએસી. (૯૩)

આલમ ગુનાહ છોટા કરે, તો લીખા જએ મોટા,
આલમ ઝોરકું રાહ બતાવે, આપ કીયું કીઆ કામે ખોટા;
ગીનાનીકું ડર બહોત ચાહીએ, કે ગુનાહ ન કરે એક તીલ ભાર,
કે આલમ જએસા દુધ ખાસા, ઉસે બીગડતે ન લાગે વાર. (૯૪)

આલમ આપ એલમ : વખાણે, ઝોર એલમ ઉપર કરે બડાઈ,
તો ઉને આપ એલમકું અયબ લગાયા, ઉસકી કુછ ના હોવે બડાઈ;

સુધ ગીનાની જે બોહોત કુછ જાને. સો જાને કે થોડા હએ

મુજ એલમ,

તો દાતું જહાનમેં આપ રહેમાન, જુએ રાખે ઉસકી શરમ. (૬૫)

આપ મશહુર હોનેકે કપડે પહેને, ઓર બડી બડી બાંધે પાગા,

પાગકે પીછે શમલા છોડે, ઓર ખુબ કર બનાવે આંગા;

કોઈ રંગ ફીરી કપડા પહેને, આપ લેખ સારા કીઆ તથસા,

એ સબથી મન અલીમાન બડે, કે મ'એ હુઆ હું અયસા. (૬૬)

બડાઇ કરની મરદકી, કે એલમસે ગાજે આપ,

એ ભલા હએ ઈસથી, જે કહેવે કે અયસા બડા થા મેરા આપ;

પણ ખુબી એલમ જસ મીને આઈ, માહાદીન વહી કરસી ખલાસ,

મા, માપ, ભાઈ સબ ભાગ જાએંગે, જોડે, છોડે કોઈ ન આવે પાસ. (૬૭)

તકવા આલમ કેરા રહેમત ઈલાહી, સો ગીનાની હોકર કરે કીરીયા,

ઓર જે ઉસથી શીખે શુધ મારગ ચાલે, કે આલમ તો હએ

એલમકા દરીયા;

જએસા વાટકા ભેદ, શુધ મારગ દેખી વએ ચાલે ચલાવે,

તો ભલા ગીનાની વએ, જે આપ પાલે ઓર સબકું પલાવે. (૬૮)

બડુંકી મજલસ કોટ હએ, જુએ ઉસ ઠામકે કલામકું,

કે ઉસ ઠામકી બાત વાંહી રહેવે, ન પોહોંચે ખલકત આમકું;

બડુંકી મજલસમેં જે બાત હોવે. સો ના કહીએ ફીર બાહાર,

એ નસીહત યાદજ રાખો, ફરમાયા સાહેબે એસરા. (૬૯)

જે હોવે સબ એલમમે કામલ, તો બીન પીછાને ના કહેવે બાત,

અપના ભેદ કીસે ના કહેના, જે ખુદાને કામીલ કીતી હએ ઝાત;

એ નસીહત મુલુક યાદજ રાખો, અપના ભેદ કીસે ન કહેના,

ભેદ જીયું હીરા માણક અમુલખ, સો મુરખ હાથ નહી દેના. (૧૦૦)

એક વ્રકતા મઆરફત કેરા, ઉસકું કોઈ ન પહોંચે અમલ,

જને પીછાનીયા ઉસ વુકતેકું, ઉસકે ઇમાનમેં કબી ન

હોએસી ખલલ;

બીન પીછાને જુલા કહેવે, હર હએ આગ હર હએ પથર હર

હએ પાની,

ચંદર મુરજ મુસ્ત માણસ, બીન પીછાને સબ કહે કાહાણી. (૧૦૧)

એક ગુફતા જો મઆરંત કેરા, મુરશીદ જસકું બતલાવે,
સો વાસલ હોવે જાત હકમે અસલ અપનેકું પાવે;
જીને દીલસે ખોયા ઇસ ગુફતેકું, ઉને ખોયા અપને રખકું,
યેહ મુનો સમજે હરદમ ખીચારો, મહિલા ફરમાતા હએ સખકું. (૧૦૨)

મરતખા એલમ કેરા, સખ હુન્નર ઉપર હએ આલા,
કે એલમસે તો રખ પહેછાના, જીને અપના દીલ ઉબાલા;
ઝોર હુન્નર કમાઇ સખ ફના હોવે, પહેછાન ખુદાકી રહેવે બાકી,
એ મુજ્જા સમજે યાદજ રાખો, ફરમાયા કોસરે સાકી. (૧૦૩)

જો જો હુન્નર દુનીયા કેરા, સો આખર સખ હે આતલ,
હક ખીના જો ઝોર હુન્નર હએ, ઉસકા દીલસે હોના કાતલ;
ખુદા વાહેદ લા શરીફ હએ, મહમદ નખી હએ ખુદાકા રમુલ,
ગુર ઝહુર સખ ઉસકા દીસતા, જો સમજયા સો હુઆ મકખુલ. (૧૦૪)

એલમ બાદશાહી જીને પાઈ, સદા રહેસી નહી આવે ઉસે ખુદ,
ઝોર મતા સખ લુટી જાવે, એલમ મતા ન શકે કાઈ લુટ,
જે દોલત દુનીઆ તું પાયસી, સો છોડ જાયસી દુનીઆ કામ,
એલમ દોલત તુજ સંગ આયસી, ઉસથી પાયસી જન્નત મુકામ. (૧૦૫)

સખ ચીજકું એક મરતખા કામલ હએ, જસકું કહીએ પુરા પુર,
એલમ મરતખા પુરા તખ હોવે, જખ હલીમીકા ઉપર અરસે ગુર;
આલમકું જો હલીમી આઇ, તો ઉસકા એલમ હુઆ તમામ,
કે જો પુછે ઉસે યેહી દીન બતાવે, હલીમી ખીના ન હોવે કામ. (૧૦૬)

એલમ મજલસમે અયસા મીલના, જયુ શકકર મીલતી હએ
સંગ દુધ,
જખ એલમમે હીલ મીલ જાવે, તખ પાવે દીલકા મકશુદ;
મન અરફકા લેદ એલમમે, સો પીર કામલસે પાવે,
જો રંએન દીન મીલો એલમ મજલસમે, તો લેદ મુરશીદ બતલાવે. (૧૦૭)

એલમકી મજલસ તો અયસી બાઈ, જએસી હએ બહેસ્ત કેરી વાડી,
જો દુનીઆ માંહે બહેસ્ત દખના ચાહો, તો એલમ મજલસ
એકો દહાડી;

બહેસ્ત તો હએ જગે પાકુંકી, બહેસ્ત ચાહો તો રાખો પાકી,
ખીના એલમ પાક કીયું હોયસી, એ ફરમાયા કોશરે સાકી. (૧૦૮)

ઝુલમ મરતબા ફરીઆ જયસા, જસકા વાર ન પાર,
બહોત ઘેહેરા હુએ બેહુત ઉંડા, ઉસમેં ચીઝા અનત અપાર;
જે કોઈ ઉસમેં ગાથા ખાવે, ઓર આપ ફનાહ હો જાય,
સોહી અમુલક સાંહો અપના, માતી ઉપર લે આય. (૧૦૮)

(૧૧) દાસ્તાન ઝુલમકા.

ઝુલમકે અન્ધેરેસેંથી જુલો, ઇમાનખી હોય અન્ધેરા,
ઝુલમ કરના છોડા ભાઈ, તો રોશન હોવે ઇમાન તેરા;
ઝુલમ ઓર ઉપર કરે, કે ગુનાહ કરે જુલમ ઉપર આપ,
તો દાનુ જુલમસેંથી જાણો, ઘટે તેરે ઇમાનકા ખતાપ. (૧૧૦)

ઝુલમ મરદકા ઉસ મરદકું અયસા ડાલે, જો ફીર કર ઉંડા
હોવે મુશકોલ,
તરવારકા મારા ચંગા હોવે, ન હોવે ચંગા જસકું મારે ઉસકા અમલ;
આગ જાલે વાઘ મારે તુરી ડાલે, ઓર હાથી જસ ઉપર દાંત દીઆ,
એ સખ જખમ ચંગા હોવે, ન હોવે ચંગા જસકું મારે ઉસકા કીયા. (૧૧૧)

ઝાલમકા ઉમરોહોકા સાહયા છોડા, બોહોત દીન નહી વએ ઠેહરસી,
ઝુલમ કામ જીને કીયા, મઝલુમથી વય આગલ મરસી;
ઝુલમસેંથી ઝાલમકા ધર, દખો બોહોત દીન સો ના વસે,
મઝલુમથી વએ આગલ મરે, મઝલુમ બએકા ઉસ ઉપર હસે. (૧૧૨)

ઝુલમ કરતે ડરો ભાઈ, ઝુલમસેંથી ન જતા કોઈ,
જસ ઉપર ઝુલમ વએ તો ઠેહરસી, જો હુએ જાલમ પહેલા
મરે સોઈ;
જસ કીસી ઉપર ઝુલમ હોવે, ખાલક ઉસકી દેવે દાદ,
હક કીસીકા જાયા ન જાયસી, રખ સખકી સુણે ફરીઆદ. (૧૧૩)

ઝુલમ જાલમકા ઉસ જાલમકું, ખેંચ લે ચલે હલાકી તરફ,
ઝુલમથી વએ હલાક હોવે, એ સહી કર માનો શાહકા હરફ;

ભાઈ અદલ થાલો જુલમ છોડો, પર દુઃખ દેનેસે આપ તન વાર,
પર દુઃખ દેવે સો આપ દુઃખ પાવે, એ ફરમાયા શાહા દુલ
દુલ અસવાર. (૧૧૪)

જુલમથી આખર યુરાધ હોવે, જલમ કુછ ન પાએસી ખયર,
કે જલમ ઉપર હુએ લ્યાનત ખુદાએકી, ઉસ ઉપર ન હોતી હે
રબકી મહેર;

જો બીજ બોવે સો ફલ પાવે, આંખ બોવે તો ફલે આંખ,
અમલી બોવે તો અમલી ફલે, જો અમલ કરે સો આવે કામ. (૧૧૫)

જલમકું તો આઝાખ યે હુએ, જો જલમ શીતાબી મરે,
દુનીઆ શીતાબી છોડ જાવે, જસ કારણ વએ જુલમ કરે;
હાથ ધસતા જલમ જાવે, કે હાથ મેં કાયકું જુલમ કીયા,
જસ કારણ કીયા સો છોડ જાતા હું, અખ તો દુઃખ પાએસી
મેરા જ્યા. (૧૧૬)

ખુરા હુએ વએ આદમી, કે જસસેં ડરતે હે સખ આદમી આપ મન,
કે ભલા ખુરા સખ ઉસથી ડરે, જસકા હોવે જુલમ લખન;
જસસેં સખ ડરે વએ ખુરા કીલાવે, કે વએ તો ખુદાએસુ નહીં ડરતા,
તો જસસેં સખ ડરે સે હુએ ખુરા, અયસા કામ કાયકું કરતા. (૧૧૭)

નજદીક ન રહેના ડગન લોકાંકે કે જીતુને ખુરા કસખ લીઆ,
ઝીઆન કરે ઉતું પાસે રહેના, જો રહ્યા ઉસકું ઝીઆન કીઆ;
રહીએ નેક પાડોશ દેખી, કે ગુનાહ ન કરે રબકા ન આદમકા,
કે ગુનાહગાર પાડોશ હુએ ભલા, આતી છોડો પાડોશ જલમકા. (૧૧૮)

જો કઠણ હોવે ને કડવા બોલે, ઉસકી તો બોહો નાપાક,
એસી બોહોસેથી સહી જુએ, કે વએ આખર હોવે હલાક;
કઠણ હોણા ને કડવા કહેણા, એસી બોહો ન શીખો ભાષ,
એ નસીહત યાદજ રાખો, મહિલાને ફરમાઈ. (૧૧૯)

ખાણુકી કડવાઈ ખટાઈ દેખો, જએસી મન ન ભાવે,
એ તો ભલી હુએ ઉસ ખટાઈસેથી, જો ખટાઈ બોલનેમે આવે;
એ સુણો સીખો યાદજ રાખો, બોલનેસે ન કરો કીસીકા દીલ ખટા,
દુનીઆમેં વોહી તોફીક પાયા, જો મીઠા બોલા ન બોલા કડવા ખટા (૧૨૦)

હલકા કરનહાર મરંદકું, સહી હે ઉરકે દીલકી સખી જન,
જો કોઈ સખ સાથે સખતી કરે, તો હિસ સાથે બી સખ સખતી
કરે પીછાન;
તો જસ સાથે સખ સખતી કરે, વએ તો આખર હલકા હોવે સહી,
તો સખતી કીસી સંગ ન કરીએ, એ ખાસી નસીહત મહિલાને કહી. (૧૨૧)

(૧૨) ખુબીએ અદલકા બયાન.

મુલક બાદશાહી કાયમ રહેવે, જો અદલ કરે સુલતાન,
જો બાદશાહને અદલ છોડા, તો બાદશાહી હુધ વએરાન;
અદલસેથી ગરીબી વસે, સુનો ભાઈ ધરખારી,
અદલસેથી થોડી ઘણી, વસે દુનીઆ સારી. (૧૨૨)

હિસ બાદશાહી દોલત વાધે, જો અદલ ચલણી ચાલા,
જસ બાદશાહને અદલ છોડા, હિને આપકા ધર ધાલા;
મુલકકા માલિક તો આપ હએ, સાહેબ સીરજનહાર,
મુલક લે આદલકું દેવે, ઝાલમ હોવે ખોઆર. (૧૨૩)

આદલ બાદશાહકા સાહુયા અયસા, જયસા સાહુયા હએ રખકા,
કે આદલકે સાહુયે નીચે આરામ પાવે, ખલકતકે દીલ સખકા;
ઘસ કાયા નગરીમે બાદશાહી તેરી, આપ ઉપર કર અદલ સાહુયા,
હલાલ હરામ જો પહેજાન ચલસી, તો આરામ પાયસી તેરી કાયા. (૧૨૪)

આદલ સો જો અયસા સમજે, કે થેહ ખલકત સખ હએ રખકી,
તો કીસીકા દીલ આઝુરદા ન કરે, દીલમે રાખે મોહખત સખકી;
જો શયતાની ખતરે ચહિર હએ, સો દીલકે મુલકસે નીકાલે દુર,
તો આબાદ હોવે મુલક હિસકા, દીલ પર રોશન હોવે રખકા ગુર. (૧૨૫)

બાદશાહકા હુલમ લલા હએ, રધયતકે પરપેચસેથી,
એક લેખે વએ હુલમ થોડા, રધયત પરપેચ કરે હોય બેતી;
જહા તેરા હએ બાદશાહ બએઠા, વએ તુજ ઉપર ન કરે આઝાબ,
જો કરે તો બી લલા હિસથી, કે જો પાંચ તુમે મીલકર કરે ખરાબ. (૧૨૬)

હક ખાત સુન કયુલ કરની, થેહ બી હએ દીન નીશાન,
 દુશમન કહે યા દોસ્ત કહે, યા કહે કોઈ ઇનશાન;
 ઉને તુજે ચોટ હથીઆર ફેંકા, ઉં આપ હાથ કર હથીઆર સોધ,
 હક ખાત સુન કયુલ કર આપ મન લીખ, કહેનહાર મત દખ
 હોવે કોઈ. (૧૨૭)

દીલકું જે સખતી ગફલત સો, પેટ ભર ખાણેસે હય આતી,
 પેટ ભર ખાણે ગીનાન ઘટે, આર સુધ યુધ હએ ઉસકી જાતી;
 ભાઇ બીન ખાણે ન જીવે કોઈ, પણ થોડા ખાના કરીએ આદત,
 હરામ હએ ખાણાજે કયસા ખાવે, કે ન કર શકે રખકી ઇઆદત. (૧૨૮)

આદશાહુકા ખાણા હોલ જીલાવે, સમજ હએ સો શીખા,
 દીલ તાજ ન હોવે ઉસથી, હોઠ જાણે ખાટા મીઠા તીખા;
 હલાલ ખાણેસે દીલ તાજ હોવે, હલાલ ખાણા તો હએ મીઠા,
 જીને ખાધ કમાધ રોટી હકકી, ઉને અનત સ્વાદ દીઠા. (૧૨૯)

દીલકી રોશની હએ હલાલ ખાણેસે, ચેતો ભાઇ કરો આહાર હલાલ,
 ઉસકા ઇમાન દીલ દાનું અધેરા, જે કોઈ ખાવે હરામ માલ;
 ઇસ ઘટ મીદરમે દીવા દીલ હએ, જે હુઆ અધેરા તો
 ઇમાનકી ખોટ,
 હુધ અધેરી નગરી કોઈ કીસે ના સુજે, પાંચ ચોર મીલ કર
 લુટે ચોટા ચોટ. (૧૩૦)

જીસકું હકને ખડાઇ દીતી, દુનીઆકે બોહોત લોક ઉસ્કે તામે આવે,
 તો લાજેમ હએ ઉસે ઇનસાફ કરના, જે કીસીકા દીલ નહી દુઃખાવે;
 તો ઉસકા મરતબા જીયાદા હોવે, સખ રહેવે ઉસ્કે ફરમાં બરહાર,
 ઇનસાફસેથી ઇજાજત પાવે, એ ફરમાયા શાહે દુલ દુલ અસ્વાર. (૧૩૧)

(૧૩) દર બયાને દુનીઆ.

દુનીઆ ઘર માતમકા, જીસે દખો સો રોતા હએ ઝારોન ઝાર,
 ગફલતકા ડટા કાનુસે કાઢો, તો સુનો કયસી પડી હએ પુકાર;

કાટ શીર કરવત ફીરે પથર ટાંકે, એ દોઝે કયસા કરતે હોએ શોર,
વેહેતે પાનીમેં આવાઝ કયસા, ઉમરોહો વહી જાતી સો રોતી
હોએ ઝોર. (૧૩૨)

જુલા વએ જે કોઇ દુનીઆ રીજ, છુપું પ્યાસા દેખે વેલા ધુપ,
કે જંગલ સારા ભરા હોએ પાની, એ તો ધુલ દીસે હોએ પાની રૂપ;
દુનીઆ સખ ધુલ હોએ, દુનીઆ માલ ગાડો વએળી હોએ ધુલ,
ઇસ ધુલકું તું સોના રૂપા માણક દેખે, એ તુમારે દખનેમેં પડી
હોએ જુલ. (૧૩૩)

પાનીકી પીયાસથી, માલકી પીયાસ જનો હોવે સખત,
માલકી પીયાસ ધરી એક ન જુજે, પાનીકી પીયાસ હોવે કોઇ વખત;
છસકું પીયાસ માલકી હુઈ, ઉને પીયાસમેં ખોઇ સારી ઉમર,
કળી નહી પેટ ઉસકા ભરે, જો સખ માલ પાવે જેતા હોએ
દુનીઆ લીતર. (૧૩૪)

માલ ઉપર કરે બડાઇ, ઝોર સખ દીખાવે ઘોડા હાથી,
એ બડાઇ બાતલ દોઝે દીન, આખર નહી હોએ સંગાતી;
જો હક ઉપર કરે બડાઇ, સોધક ઇમાન પર ગાળે,
કુફરથી ઇમાન આછા જુજે, એ બડાઇ નીત ખીરાજે. (૧૩૫)

જો ઘોડ કરે આપ દોલત કારણ, આર ઉમેદ રાખે ગએર ખુદા,
તો ઘોડ ઉસકી ગુમરાહ હોવે, મકશુદકું ન પહોંચે વએ કદા;
આશા ન કરો બન્દે કેરી, જો બંદા આશા કરે ઉસ પીછે જાય,
તો જયસા પડછાયા કીસી પીછે ચાલે, વએ જા આપ મીંદર બયઠે
ફીટ જાય. (૧૩૬)

ગમ ઉસકું બડો હોવે, છસકી બડી હોવે દુનીઆ ઉમેદ,
ઉમેદ ઉસકી પુરી ન હોવે, જો કાલે બાલથી હોવે સફેદ;
દુનીઆ ગમ કાલે સફેદ કીએ, સફેદ અમલનામા કીયા રીહ,
દુનીઆ પેઠ આવ કીયા વજુજ કીતા, એ તેરા અકલ વાહવા છઆ. (૧૩૭)

ખીગડા શોદા ખરાબ હુઆ, કે જીને ખેચીયા આપકા દીન,
કે દીનકે સો નાણે દે કર, જુડી દુનીઆ મીતા લીન;
અયસા કામ વએ કોઇ કરે, છસકે સીનેમેં પડીયા અંધાર,
કે સોના રૂપા ખેચ કર, ઝુલ લીઆ જંગાર. (૧૩૮)

દુનીયા બેચ થે ફાની હએ, ઓર મુલ લે આકબત ઠામ,
દુનીઆ તેરે સંગ ન રહેસી, ખુબ આકબત મુકામ;
દુનીઆ દીન ચાર હએ, ચેત તું છાડ જાએસી,
ધસે બેચ આકબત વસાએ લે, વએ તુજ કામ આયસી. (૧૩૯)

નેક બખત ગમ આકબત કેરા, દુનીઆ ગમ ખાવે બદ બખત,
કે દુનીઆ પીયારી હએ બદ બખતકું, નેક બખતકું પીયારી
હએ આખરત;

નેક બખતકું નેક ખુદ મુજે, ચાવે આખરત જે સદા બીરાજે,
બદ બખત તો દુનીઆ ચાવે છાડ મરે, જે સદા ન આવે કાજે. (૧૪૦)

દુનીઆકી ન્યામતુંસે, ખુબ સવાબ આકબત કેરા,
આકબત સદા બાકી રહેસી, દુનીઆ ફનાહ હોવે સવેરા;
જે તુજે ખુદાને અકકલ દીઆ, તો દુનીયાકું ન કર પીયાર,
કે જે ઠામ છાડના વાંહાં ધર કરે, અયસા કામ કરે ગેમાર. (૧૪૧)

ભલી મહેરી વએ જાણે, જે આપ પુરખ કરે અતી પીયાર,
તો ફરજદ બી હોવે ઉસથી, પુરખ હોવે બખતાવર;
દુનીઆ મહેરી બોહોત હત્યારી, એક પુરખ નહી નીભાયા,
પલમે એક છાડ દુજ કીઆ, ગેમાર જે કોઈ ઉસ ઉપર લોભાયા. (૧૪૨)
જીને આપ માલ ખજાના કીઆ, ઓર અપણી દાલત આપે
નહી ચાખી,

વએ હાથ ગસતા આપ ઉઠ જાવે, જીયુ મધ ન ખાયા માખી;
હાથ ગસતી દેખો માખી, ચેતો ભાઈ દુનીઆ સંગ ન આવે,
તીયું આકબત કમાઈ કીયું નહી કરતા, મુરખ આપ જનમ
તું કીયું ગમાવે. (૧૪૩)

કબી ખુશી નહી રહેતી ઉસકું, જીસ દીલ બરા હએ દુનીઆ ગમ,
દુનીઆ ગમસે વએ અંધા હોવે, પલ પલ અદકા ન હોવે કમ;
દુનીઆ ગમસે દીલ ખાલી રાખો, ઘટાઓ મોહબત દુનીઆ સંગાત,
જીસ દીલ મોહબત દુનીઆ ભરી, ઉસકે હાથસે દીન સહી જાત. (૧૪૪)

જુરા કામ વએ જાણે, જે જુરાઈસે હોવે નજદીક,
ચોરો કરે ને વીયાજ ખાવે, શરાબ પીવે, એ તો જુરે હએ તહકીક;
ઓર એનસે જે નજદીક, સો દુનીઆ પીયારી ઓર નાણા,
એ દોઝું જુરે ધસ નાણેથી, તુરત આવે જુરા વસાણા. (૧૪૫)

વઝે વસ્ત યુરી દીસે, જો સખ જગે નજર આવે,
છસ વસ્તથી કામ ધાયમ પડે, ઉસથી દીલ ઉઠાવે;
પણ મીઠા નામ તો સીરજનહારકા, હર દમ જપે ઉસે ધંભાની,
પેટ ન ભરે કળી જપણહારા, હુકકે નામકી તો ચે નીશાની. (૧૪૬)

યુરા કામ વઝે જણે, જો હોવે શરાબસેથી દુર,
ચોરી કરે, બેઆજ ખાવે, શરાબ પીવે, ન હોવે ઉસ મુખ ગુર;
યુરા નહિ જો હલાલ કમાવે મીલે સો ખાવે, કીયા હુઆ જો
લોક કહે મજદુર,
યુરા વઝે જો હરામ કમાવે ચોટા કીલાવે, શરમીંકા હોયસી

રખ હબુર. (૧૪૭)

આદમી કેરા પેટ દુશમન હુએ, દેખો ભાઈ ચેત સવેરા,
પેટ લાલચ કારણ આદમી, યુરા કામ કરે બહોતેરા;
ઇસ દુનીઆમે દુશમની કામ, આદમીકું હુએ પેટ કરાવે,
પેટ કારણે આકબત ખુબી, બન્દેકે હાથથી જાવે. (૧૪૮)

જો ખાલી હાથ ને ભુખ હોવે, ઉસકા હોવે અર્ધઆલ,
વઝે તો ધંધા બહોત કરે, કે તજે હુએ ઉસ ઉપર હાલ;
એ બાત બતાઈ મહિલાને, મુન રાખો સખ મન,
કે ભુખા ધંધા બહોત કરે, ઉસકા મુખ ભાગા તન મન. (૧૪૯)

ખુખ બખત તો ઉસકા જણે, છસકું દુનીઆ માંહે નહિ જોડે
ઓર છોડે,
કે ઉસકે દીલમે તો ગમ નહિ આવે, કે ક્યા ખાવેગે લડકે જોડે;
દુનીઆ ગમ છસ દીલ નહી, રખ યાદ વસે ઉસ દીલ ભાંદે,
દુનીઆ દીન દાય એકંદે ન હોવે, ન સમાવે એક મીયાન દાય ખાંડે. (૧૫૦)

ખુશી ને આરામ ચાહો, તો આરામ વાંહાં જાહાં નહી ડર,
દુનીઆમે તો બહોત કસાલા, આરામ કહાં હુએ ઇસ દુનીયા ભીતર;
એક દીન ખુશીસેં ટાલ બળયા, દુજે દીન કોઈ મુઆ હુઆ ગમ,
બક્લી ખુશીયાલી આકબત કેરી, દીન દીન અંદકી નહી
ધાયસી કમ. (૧૫૧)

મા બાપસે જો ફરજંદ બીછડે, તો એ દુખ જલાવનહાર,
કલેબ જલે મા બાપ કેરા, ઇસ આગકા નહી ઉતાર;

જો ફરજ મરે મા બાપ આગલે, તો બડા દુઃખ હોવે બાપ ઓર માઇ,
કલેજ જલે નેનુંસે પાણી ચલે, ઈસ દુઃખસે તખ છુટે જખ
મોત આઇ. (૧૫૨)

આદમી આપ મન સખ દુનીઆ ચાવે, જેતી ન્યામત હય
ભાતો ભાત,
પણ જો દીલ ચાવે સો સખ કાંઠાંસે પાવે, કે સારી દુનીઆ
ન આવે હાથ;
દીલકી આશા તો પુરી હોવે, જો આશા છોડ હોવે નીરાશ,
પર આશા છોડ ગની હોએ બચેઠો, આશા છોડો તો પુગે
સખ આશ. (૧૫૩)

અવકું આરામ, ના ઉમેદી માંહે,
બહોત ઉમેદ રાખો, તો આરામ નાહે;
આશા રાખ છોડો, તો હોવે અવ તન આરામ,
કે દુનીઆકા સંગરા, કબી ન થાયસી તમામ. (૧૫૪)

અસકું હુન્નર કસખ આયા, હાથ કરે રોઝગાર,
ઉસને બહોત ખજાના પાયા, ઓર ગજ પાયા અપાર;
કુવા બરા ખજાના ગાડો, વએ ખજાના બી આખર ખુટે,
હુન્નર બડા ખજાના જાણો, એ સર કબી ન તુટે. (૧૫૫)

દુનીઆ મિતામે અયખ બોહોતેરા, પણ જો લોભાયા સો ન દેખે,
અયખ તો અયસા ઉસમે, જો ઘેલા સમજે ને અંધા ઘેખે;
દુનીઆ મીતા બીછડતે, ન લગતી દેખો કુછ વાર,
કબી દુનીઆદાર રહેવે ને મિતા જાવે, કબી મીતા રહેવે તો
મરે દુનીઆદાર. (૧૫૬)

જો કામ કરો સો બીચારો, કે યે કામ મંથ નીભાઉંગા કીસ રીત,
કે ઈસ કામથી મંથ કયા ગુન પાઉંગા, અસ ઉપર મંથને બાંધી
હએ પ્રીત;

તો કીસી કામમે ખતા ન આવે, વોહી કરે અસમે હોવે ગુન,
તો કુછ ગુન નહી ઈસ દુનીઆ ધંધે સારી ખાત કહું ભાઇ તું સુન. (૧૫૭)

દુનીઆ દેખો જાવે ચલી, ચેહ હએ દો દીનકા બહાર,
શાહ ગધા ઓર અદના આલા, નહી કીસીકું ઈસમે કરાર;

ચેત સંભાલો યોમન ભાઈ, જબ લગ નહીં આઈ ખીચકે આસાર,
તબ લગ પાણી સીંચો નેક બંદગીકા, તો તેરી બંદગીકા બાગ
સદા રહે ગુલિષાર. (૧૫૮)

ગુમરાહ હુઆ વએ, અને આપ ભેદ કહ્યા પુરેકે સાથ,
કે પુરા તો પુરાઈ શીખાવે, ઓર કછુ ન લાગે હાથ;
પુરેકું આપ ભેદ ન કહેના, પુરા વએ હસકા દીન ખાતલ,
એ થોડી ખાત સમજ સમજે, યું ચલો હયું હોએ કામલ. (૧૫૯)

ગુમરાહ હુઆ વએ, અને દીનથી દુનીઆકું અદકા ચાહયા,
કે દુનીયા કામ કરતે, અને દીનકા સો કામ ગમાએયા;
પહેલા તુજે દુનીયા સીરજયા, કે આકબત કારણ કર કમાઈ,
તો વએ સહી ગુમરાહ હુઆ, અને દુનીઆ કારણ આકબત ગમાઈ. (૧૬૦)

ગુમરાહકું ગુમરાહીમેં છોડો હસકા નહીં કુછ ઇલાજ,
હસકું ખુદાને ગુમરાહ કીઆ, વએ રાહ ન પાવે બાજ;
આંખા અંધી ઇલાજ કરે, તો ચંગી હોવે જાન,
પણ હસકા સીના અંધા, ઇલાજ નહીં જો ફીર કર આવે લુકમાન. (૧૬૧)

(૧૪) દર ખયાને બંદગી વ નેકી.

નમાઝ કરતે જો કાહેલી કરે, હિસે ઇમાન થોડા,
દુનીઆમેં તો બોહોત લોભાયા, આકબત કામ છોડા;
નમાઝ બંદગીસે કાહેલી કરે, ઓર કરે દુનીઆ ધંધા,
તો હિસ હિપર ઇમાન નહીં, હસકા હએ તું બંદા. (૧૬૨)

ખડી ફજર જાગે ને બંદગી કરે, તો તું નેકી કમાયુ,
જો ઇસ વેળાએ જાગ્યા, સો બંદગીસે નેકી પાયા;
સુજી સાધક જાગે ભાઈ, કરો ઝીકરે ઇલાહી,
નમાઝ તસબી બંદગીસેથી, હોવે દીલ સંકાઈ. (૧૬૩)

જો નમાઝ બંદગી હકકી કરે, સો ઉઠે ખીચ અંધેરી રએન,
સો નફેલ નમાઝ પાંચથી અદકી કરે, કે પાંચ તો હએ કરજ દેન;

વચ્ચેથી નમાઝ રાતમેં કીએસે, રોશન હોવે ઉસકા દીસ.
ઉસ રોશનીસે કામ અથસા મુજે, જો ન આવે ઉસ ઉપર
રખકી રીસ. (૧૬૪)

આછી બ'દગી ઇબાદત વચ્ચે, જો સખમુ' છુપા કર કરીએ,
કીસી બન્હેકુ' ન ભણાઈએ, અપને 'ખુદાએમુ' ડરીએ;
બ'દગી નેકી 'ખુદાએ કાળે કરીએ, ન બડા કરના અપના નામ,
જો 'ખુદાએ કારણ કામ કરીએ, તો દરગાહમેં હોવે કબુલ તમામ. (૧૬૫)
જને ઉમરોહો લ'ખી પાઘ, ઓર સારી ઉમર રએન દીન બ'દગી

કીતી અદલા,
તો નબીચુકા સરોપાએ જાનો, ઉસ બન્હેકુ' સહી મીલાડ;
નબીઉ'કુ' બડાઈ રખને દીતી, સખ ઉમત ઉપર કીએ સરદાર,
તો જો કોઈ ચલણી ઉનુ'કી ચલે, સો મકબુલ હોવે રખ દરબાર. (૧૬૬)

ગઘ ઉમરોહોમેં જો કામ ન કીઆ, સો આખરતમેં કર લે શીતાબ,
એતી ઉમર ગઘ બાકી જાએસી, કીયું સોતા હએ ભર ખાખ;
ઉમરો દેખો જાવે ચદી, ચેતો કરો નેક કમાઈ,
દુનીઆ બાઝારમેં કોઈ કમાયા, કીને પુ'જ આપ ગમાઈ. (૧૬૭)

રોશન કર બાઈ કબર તેરી, કે નીત ઉં નમાઝ કર બીચ
રએન અન્ધેરી,
અન્ધેરી રએન બીચ નમાઝ કીએસે, રોશન હોવે સહી કબર તેરી;
નમાઝ નફલ કર આઘી રાતકું, 'ખુદાકે બીન ન બુજે કોઈ,
મહિલા ફરમાવે કે કબર તેરી, ઇસ નમાઝથી સહી રોશન હોઈ. (૧૬૮)

મામન મોંહો ઉપર ઝર અદકેરા, જો બીચ રાત ઉં કરે કમાઈ,
રાતકો બ'દકી દીનમેં દીસે, કે કરનહારકે મોંહો ઉપર હોવે રોશનાઈ;
કીયામતકે દીન કોઈ મોંહો કાલે, કોઈ મોંહો હોવે સફેદ,
વચ્ચે જને રાતમેં બ'દગી કીતી, સાચે સીદકસે ઉને પાઈ ઉમેદ. (૧૬૯)

સખ દીન પીછે રાત હએ, દીનકું કરો આપ કમાઈ ધ'ધા,
રાતકું બએઠો આરામસે, જપો ઉસકું જસકા હએ તુ' બન્દા;
દુનીઆ ભોલ કહે પેટ ધ'ધા લાગા, કબ બએઠે હમ 'ખુદાએકે ગએલ,
મહિલા ફરમાવે જો વેલા ધ'ધે નહી, રખકું સંભારો બીચ
અન્ધેરી લએલ. (૧૭૦)

મહેરાજ ખુદાકા રસુલ પાયા, અને સખ રાત કીતી હક બ'દલી,
સો મહેરાજ મોમીનકું હોવે, જે દીલસે નીકાલે સખ દુનીઆ ગંદકી;
રાતકું બગે એક ધીયાનસું, પયરવી રસુલકી કરે કીરદાર,
તો ઉસ મોમનકું મહેરાજ હોવે, અપને રખકા દીદાર. (૧૭૧)

રએન મરતબા બોહોત બડા હુએ, સખ ખલકત પાવે આરામ,
પીર પયગમ્બર વલી આલીઆ, રાત બ'દલીસે સખ પાએ નામ;
મહેરાજ રસુલ ખી રાતમે પાયા, આશક વસ્લ પાવે માશુક,
જે તું સાચા આશકકા, તો રએન બ'દલીસે મત ચુક. (૧૭૨)

સખ દીલ મીને લગન હુએ, પણ ભલા દીલ વએ જીસ દીલ
હુએ લગન કીલતાર,

ઓર લગનમે પડા સો કુખા, રખકી લગન ભલી જે ઉતારે પાર;
લગન ખીના કોઈ દીલ ખાલી નહી, ખીન લગન તો દીલ

રહે ઉદાસ,

સાચે સાંહીસું જે લગન બાંધો, તો ઝીકર કરો સાસ ઉસાસ. (૧૭૩)

રહેમત રખકી વએ કોઇ પાવે, જે કોઇ ઝીકર કરે હરદમ,
જે એક દમ ઝીકર કરનેસે ચુકા, તો ખુશી ન પાવે લીખાવે ગમ;
રખ દરગાહ હાજર વએ, જે હરદમ ઝીકર કરે કસબ,
જે એક દમ ઝીકર કરનેસું ચુકા, તો રખ કરે ઉસ ઉપર ગઝમ. (૧૭૪)

ખુદાકી ગએર મોહબતસે, અને દીલ કીઆ હુએ ખાલી,
કે દુનીઆકી મોહબત સારી, અપની દીલથી ટાલી;
ઈશ રીત દીલ ખાલી કરના, ખીસા ભરનેસે હુએ ખાસા,
માલ ધણેસે હુએ એ ભલા, જે તુરે મનકી આશા. (૧૭૫)

જે બેહેસ્ત આહો તો તકવા પકડો, જીયું રહો ગુનાહથી પાક,
કે બહેસ્ત હુએ જો પાકુંકી, વાંહા મુશકો અબરકી લીછી હુએ ખાક;
હોલતમંદકે ધરમે જીયું પેડણે ન પાઓ, જે પાંઉ તુમારે લાગી
હોએ કીચ,

તો મોતી લાલકે મીંદર કસ્તુરી જમીન, ગુનાહ મેલસું કીયું પએઠા
અચસી જન્મત ખીચ. (૧૭૬)

તકવા કરો ખુદાએસું ડરો, બ'દલી કરો જીયું હુએ ફરમાવા,
અદલાહ એક બજુ અને બ'દલી કીતી, બડા મસ્તબા તો ઉને પાયા;

હરામથી ભાગે હલાલ ખાએ, જેતા હુએ ફરમાયા ખાણા,
વે હાલ બી સમજ કર ખાઇએ, કે લેખે વેલા હુએ લેખા મુણાણા. (૧૭૭)
રોના મરંદકા વએ સાચા, જો ખુદાએકે ડરસે રોવે,
સો રોના તો લાભ દેવે, કે ઠંડાઇ અખીઆંકું હોવે;
ખુદાએકે ડરમું જો કોઈ રોવે, ઉસકે નેનુંકું હોવે ઠંડાઇ,
જો ખોફ ખુદાએકે ડરસે કરે, તો ફલે તમારી નેક કમાઈ. (૧૭૮)

ખુદાએકા ડર જસ દીલ વસે, વએ દીલ નીત હોવે ઉજસ,
જને દીલ અપના ઉજસેઆ. દીદારકી તો ઉસે પુગી આશ;
દીલ આરીસા દીદારકા, જને ઉજસેઆ તીનકે પુરે ભાગ,
રખકે ડરસે દીલ ઉજસો, સુતા કયું હુએ ગાફિલ જાગ. (૧૭૯)

ડરો ખુદાએકે ખોફસે, તો રહો સહી બીચ અમનો અમાન,
સખ ઝાલમસે એ ડર બચાવે, તુમારા હોવે નીગહબાન;
ખુદાએસે ડરે સો ફરમાયા કરે, ન કરે કુછ ઓર અમલ,
ન શરાબ પીવે ઓર બીઆજ ખાવે, તો હાકમ પકડે ઉસે
કીસ બદલ. (૧૮૦)

તાજગી તો હોવે મોમીન મોંઢો ઉપર, જો ડર ખુદાએકા હોવે
ઉસ દીલ,
કે ખુદાએકે ડરથી બદી ન કરે, ઓર આછે કામ કરે તીલ તીલ;
ઘટ મોમીનકા મીંદર હુએ, ડર ખુદાએકા હુએ દીવા ભીતર,
કે જસ મીંદરમે દીવા જલે, તો બાહુરથી રોશન દીસે વએ મીંદર. (૧૮૧)

જસ મીંદરમે દીવા રોશન, વએ મીંદર દીસે સદા ઉજસ,
ઉસ મીંદરમે રાજ આવે, નીકલ જાવે સખ ચોર નીરાશ;
આખાદ રહેવે મીંદર સોઈ, રહેનહારે પાવે સુખ ઓર ચેન,
ધણી નફર દો મીલ કર બએઠે, ખુશી મને દીન ઓર રએન. (૧૮૨)

કરજ ચુકાણા આપણા, એ બી હુએ દીનકા કામ
કે પારકી દમડી, આપ ઉપર ન રાખીએ વામ;
દીનકા કામા તો બોહોત બોહોતેરા. પણ એ સખસે હુએ બડેરા,
જો ફરમાયા શાહે ચોલીઆ, હજરત અલી સવેરા. (૧૮૩)

બરકત હોવે માલમે ઉસકે, જો કોઈ દેવે જકાત
જકાત દીએ બરકત માલકી, સહી કર માનો ચે બાત;

જકાત સોહો (૧૦૦) ઉપર અડાધ (૨૫), જે ગુઝરે એક સાલ,
જે દીઆ ઇમાનસુ, ઉસકા હલાલ હુઆ માલ. (૧૮૪)

તવકલ કરો ખુદાએ ઉપર, તો હોવે કામ તમામ,
ઉતમ કામ જે કરને ચાહો, તો નીત લેના ખુદાએકા નામ;
જે કામ કરો સો સોંપો સાહેબકું, કે તુંહી કરે સોઇ ખાસા,
તો સખ કામ હોવે ખાસા, એર પુરે મનકી આશા. (૧૮૫)

તન મન એર પ્રાણકું તો. ખાને પીનેસેથી હોવે આહાર,
અને જીવકું તો આજા આવાજ સુણીને, હોવે અધાર;
નામ ઇલાહી ને કલામ રખાની, આછે આવાજથી પડો ગીનાન,
જીવણા તો સુખ હોવે, એર મનકા તુરે અલીમાન. (૧૮૬)

દીન અપના દોસ્ત કરો, જે દોસ્તી તુમ કીઆ ચાઓ,
સખથી લલા દોસ્ત દીન હોએ, જીસથી સખ ઠામ છોટકા પાયા;
નમાઝ પડો રોઝા રખો, સખ બ'દલી કરો જીયું હોએ ફરમાયા,
શરાબ બેઆજ એર જે મના હોએ, સો છોડો તો સખ ઠામ
છોટકા પાયા. (૧૮૭)

જે આપ દીન ખુબી ચાહો, તો નીત ઉઠ અદબી કરો કીરીઆ,
કીરીઆ બેરીમે જે કોઈ ચડે, ઉસે બોહોત લાલ દેસી એ
દીન દરીઆ;

એર દીનકા ફસાદ લાલચસે હોએ, લાલચસે હોવે દીન ભંગાણુ,
જે આપ હીસાબથી અદકા લેણુ, લાલચસે સજાણુ હોવે અજાણુ. (૧૮૮)

પહોંચ્યા મકસુદ દોતું જહાનકા; જીને ફતેહ પાઇ અપણુ દીન,
કે દીનકી દોસ્તી ઉસ દિલ વસી, દુનીઆ છોડ દીન ઉને દીન;
જીસ ઉપર કરમ હોવે રખકા, ઉસકું સુજે આછી ફીકર,
કે દીન માણુક તો આપ લેવે, છોડ દેવે દુનીઆ પથર. (૧૮૯)

દીન માણુક એરફાન ઇલાહી, દુનીઆ પથર દુનીઆકી ચાહ,
ચઉદા તબક લગ જે જે ન્યામત, સો સખ જણો દુનીઆ ફનાહ;
ખુદા તો હોએ સખસે ન્યાસ, એર જે પસરીઆ સો રખકા તુર,
જે દેહ મ'એ પનસે હાથ ઉઠાઓ, તો બાકી હોએ સો રખકા જહુર. (૧૯૦)

(૧૫) નેકીકી ખુબીકા બયાન.

ઉમરોહોમે' તો અરકત હોવે, જો નેક કરો તુમ અમલ,
 યુરે અમલકે અરકતસે'થી, ઉમરોહોમે' હોવે ખલલ;
 નેક કમાઈસે'થી ભાઈ, જીવનકા સો ફલ પાવે,
 જો કમાઈ નહી નેક, તો ફ્રાકટ જનમ ગમાવે. (૧૯૧)

નેકી કરો ભાઈ મોમીના, સંગ બદી કરનહાર,
 ભાઈ તો તું સહી હોવે, ઉસ ઉપર સરદાર;
 નેકી કરો ભાઈ ઉસ સંગ, જો કરે યુરાઈ,
 તો સહી ઉસ ઉપર હોવે તેરી, બોહોત બડાઈ. (૧૯૨)

યુરે કામમે' દીલ કરના, એબી હએ દહિલત નીશાની
 યુરાઈમે' દીલ કરના, એબી હએ નેકી પીછાની,
 જસે દહિલત રખને દીતી, સોઈ નેકી કમાયા,
 કે યુરે કામ ઉપર અપના, દીલ નહી ચલાયા. (૧૯૩)

યુરાઈ કરતે જો કીસે દેખે, તો આપ નજર ચુકાણી,
 દીલ ભીતર રાખે નહી, ના કહે વએ ભાંહાંણી;
 તો બોહોત બડાઈ ઉસકી હોવે, સખ જાણે ચે મોટા,
 જો અયખ પારકા સખકું કહેવે, તો સખ કહે ચે ખોટા. (૧૯૪)

જો નેક ફઆલ કહેવે સદા, તો નેકી વએ સહી પાવે,
 જયસા ફઆલ નીકાલે બ'દા, તયસા આગલ આવે;
 રહેમત ઇલાહી ઉમેદ રાખો, માંગા આલમ ભલા,
 કે આજથી કાલ ખુબ થાયસી, ખુબ કરેગા અદલાહ. (૧૯૫)

નેકુંકે દીલ હએ ગુર રખ્યાની, કે હરદમ ઉસ દીલ વસે રખકા ગુર,
 કે ઉસ દીલ ખતરાબી નેક ગુઝરે, પલ પલ વસે રખકે હઝર;
 નેક હોતે તુમકું ન લગતી કુછ ભેર, જો હરદમ કરો નેક
 બ'દગી કામ,

અદલાહ એક પાક બાજુ બ'દગી કરો, તો તુમ દીલ હોવે રખકે
 ગુરકા ચુકામ. (૧૯૬)

રખ કારણ જો તું કસણી કરે. તો નેકી કુવત સહી હોવે તેરે દીલ,
તો ઇમાન તેરા હોવે ચંગા, ઓર ન હોવે કુછ ઇમાનમે ખલલ;
ઇમાન જો સુધા તો કસણી કરે, કારણ રસુલ ઓર આલ રસુલ,
એતું કારણ જો કસણી કરે, તો શકાયત કરેંગે ઓહોરા ખતુલ. (૧૯૭)

બુદ્ધિ બહાના આગ કઠન હોયે, દોષખ આગથી એ આગ ભારી,
દોષખ ડરથી અમલ નેક કરે. જાને કે દોષખ આગ હોયે દુશવારી;
અસકું ચાવા રખ મીલનેકા વએ ગુનાહ ન કરે, કે બીછકુંગા રખ દીદાર,
તો જો કોઈ હોય તાલખ મહિલા, ઉસ મન દોષખ ડરથી એ
ડર હોવે બીસીયાર. (૧૯૮)

ખુખ બખત તો ઉસકા જણે, અસકું સીરજણદાર સંગ પ્રીત,
કામ દુનીઆ દીન સખ ઉસકું સોંપે, એ હોયે સાચે મોમીનકી રીત;
જીવ તન જોડે છોડે ઇમાન, એ સખ તુજકું રખને દીયા,
દીલ તાલા ખોલે એ ઘર ઉસે સોંપે, શરમ ઉસે જાને પયદા કીયા. (૧૯૯)

ગનીમત મીલી ઉસ કીસીકું, જો કોઈ તાબે હુવા અપને ખાલક,
મહિલા હુખ્યાતી ન રોજી તેરી, એ સખકા વો હોયે માલક;
જો મારે જીલાવે ને ખાણે દેવે, ઉશકી કરો નીત બંદગી,
જો દુનીઆ કારણ પર બંદગી કરે. તો ખરાખ હોવે ઉસકી અંદગી. (૨૦૦)

બંદગી કરો ખાલસ ખુદાકી, ઉમેદ ન રાખો એક તલ ભાર,
ખાલસ બંદગી ખુદા મીલાવે, સુખસુ પાવે રખકા દીદાર;
જો ઉમેદ ચાવે સો ખુદાસુ પાવે, સો ઉમેદ સખ તું લાલચ જાન,
એહેસ્ત પાયા તો કયા બડાઈ, પુરખ બીના જીયું ઓરત માન. (૨૦૧)

મોમીનકા તો માલ ગનીમત, જો કોઈ હીકમત પાયા,
બી હીકમત તો એ જણે, જો કુંજે છોડે ઇસલામમે આયા;
સારી ઉમરોહો ખોવે ત્રાંખા સોના કરતે, શીખે હીકમત જી વલી,
પલમે દુશમન ખુદાએકા હોવે દોસ્ત, એ હીકમત ફરજંદ
શાહે સુરતઝા અલી. (૨૦૨)

અહિલીઆ ખુદાએકી ખાતા કરો, તો રહેમત હોવે નાઝીલ,
જો કુંજે તોડા ને દીન જગાયા, સરવર સખ વલીઓકે કામીલ;
તો પંજતન રખને પાક કીએ, પીર હોવે જો ઉનકી આલ,
જો રહેમત રખકી આપ ઉપર ચાઓ, તો નામ ઉનકા લેઓ હર હાલ. (૨૦૩)

સફાઈ દીલકી સો ઈમાનસે, જસકેસે ઈમાન હોએ કામલ,
ઉસ મન નહી જુઠં ન હોવે કીના, વએ જુરે અમલકા ન
હોએ આમલ;

જો દીલ સાફ હોવે તો નીત ઉઠે બંદગી ચાવે, ઓર ચાવે નેક કમાઈ,
હરામ ખાણે જુઠં બોલણેસે ન કરે ઈમાન અંધેરા, તો પાઓ
દીલ સફાઈ. (૨૦૪)

આછી બંદગી સોઘ જાણો, જો કરે આછા ખાસા નેક કામ,
ગરીબ ચતીમ હાજતમંદ સખસે નેકી કરો, તો હોવે તેરા નેક નામ;
નેકીસેં સખ દીલ શાદ રાખો, ઓર જુરાઈ ગફલત કરો સખ દુર,
તો સખ દીલ મીન હએ સીરજણહાર, સો તુજ ઘરમેં રોશન તુર. (૨૦૫)

ખમીસ સંનીસજર, દોએ સબેહ બરકત જાનો,
મુસાફરી સફર ચલનેકું બી, જુખ હએ પહેજાનો;
દોએ વેલા બરકત જાનો, ઉતમ કામકું હએ ભલી,
એ મુણો સમજે યાદજ રાખો, ફરમાયા શાહે મહિલા મુરતજબલી. (૨૦૬)

સખ બન્દેકું લાજમ હએ, જો કરના ખાલક અપનેકી ઈબાદત,
સખ ખલકતકું રાજ રખના, મીઠી નીકી કરના આદત;
બોહોત બોલના બે મસરફકા, સો ઈબાદતમેં હએ તુકશાન,
બી બંદગી નેકી યે હએ, ન આપ રંજન કીસંકું રંજન (૨૦૭)

(૧૬) દર બયાને સખર વ શુકર.

ખુશ ખબરી દીઓ આપ જવ, જખ સખુરી કીતી,
જસ બન્દેને સખર કીઆ, તીસે ફતેહ રખને દીતી;
ખાલકકી સખ ખલકત જાની, કોઈ દુઃખ દેવે તો સખર કરના,
તો ઉસથી વં સહી જતે, અયસા મનમેં ધરના. (૨૦૮)

સખુરી તેરી તુજ ફતેહ દેવે, હસ કીતી ઉપર આવે ખસા,
જે વએ સખુરી કરે તો ઉસકું ફતેહ દેવે, બુજે આપ અદલાહ;
સખુરી કરનહારકું રખ દોસ્ત રાખે, આપ રખ કરે અંત પીઆર,
ખંદા ભલા વએ જે સખુરી કરે, તો કંઠ વેલા રખ હોવે ઉસકા ચાર. (૨૦૯)

ફકીર કામલ સંગ જે ગએડે, તો શુકર કરે અદકેરા,
ફકીરીમે તો શુકર કરના, સંગત શીખો વએ સવેરા;
ફકીરકું સખર કરના, સખ હાલ મીને શુકરાના,
સખતી નરમી એ સખ ન્યામત, રખસે પીછના. (૨૧૦)

સખતી છીપાણી મોમન ભાઇ, જે કુછ આપ ઉપર બીતે,
એ મુરવત નીશાની મોમન કેરી, ઓર એહી સખરકી રીતે;
મોમીન ઉપર આવે, જે સખતી, સો સખરસે છીપાવે,
તો ખુદાએકી દરગાહમે સખુરી બદલે, બોહોત અજર પાવે. (૨૧૧)

બોહોત સખતી હસ ઉપર આવે, સચ ઉસ ઉપર હોવે
આસાનીકો આન,
કે સખતી પીછે હએ આસાની, એ તુકતા કલામ રખાનીસ પીઝાન;
મોમનકું જે સખતી પોહોંચે, તો ઉસ પીછે સહી હોવે આસાની,
તો દુનીઆમે અને કસણી સહી, વો આકબતમે હોવે જમત મકાની. (૨૧૨)

દીલકી દારૂ જે ચાઓ, તો રાજ રહો રખકા કઝા,
નરમી સખતી જે કુછ પોહોંચે, તો કહો હમે રાજ જીયું તુમારી રઝા;
દીલકું દુઃખ યે જે માલ મેહુરી પુતર ધીઆ, એ સખકું
હાજર આવે,

ઓખદ એ જે એ સખ રખકા, રખ ચાહે રાખે ચાહે ઉઠાવે. (૨૧૩)

ખરાબ હાલ જે મોમન દીસે, છુપા દુનીઆ માંહી,
ખુદાએકે નજદીક ઉસે ઇજત ધણેરી, વાંહાં વો ખરાબ નાહી;
ફકીરકું ઇજત ખુદાએ પાસે, જે ઇસ દુનીઆમે હએ ખરાબ,
દુનીઆકા તો એતખાર નહી, એ તો ફનાહ હોવે શીતાબ. (૨૧૪)

જીને આપ તનકું વારા, રખ ઝાઢ વસે ઉસ મન સારી,
એ ભલા હએ ઉસથી, જે ભાલ માણુક પેહોને ઓર પેહોને
કપડે ઝરતારી;

ખુદા તો નીઅત ને દીલ દેખે. ન દેખે મુરત ઓર લીખાસ.
અતલસ પેહેને તો કીયા હુઆ, ઓર કીયા હુઆ જો પહેને કરખાસ. (૨૧૫)

આછા ખાસા અયસા આરામ પાઓ, જો તુમે રાખો મન ઠંકાણે,
હલાલ કમાઇસે રખ રોઝી દેવે, આપ મન સંતોખો ઉસી
પેહેનને ખાણે;
આપ મનથી પાપ જુઠ નીકાલો, ન કરો તુમે પાપકા ખોજ,
તો અદકા તોલણા વેલા હોવે, તુમારી નેકીકા ખોજ. (૨૧૬)

તેરી રોઝી તુજકું હુઠે, તું આપ મન કર આરામ,
એક એક દાણે પર લીખા હુએ, સો ખાનેવાલેકા નામ;
જસ દાણે તેરા નામ લીખા હુએ, વહી આવે તેરે મુખ,
લાખ કરોડ જો તું હુએ સંગરે, સો રોકટ કરતા હુએ દુઃખ. (૨૧૭)

ખુદા હર એકકી રોજકા જમીન હુએ, એ હદીશ શાહે મરદાન,
ખંદા તું કાંએ રોજ હરામ હુઠે, રોજ તુજે દેવે આપ રહેમાન;
જો આદમી હોએ કીસી કામકા જમીન. તો ઉસકા તુજે આવે યકીન,
તો યકીન કીયું નહી રખતા હુએ રખ ઉપર. કે રોજકા આમીન
હુએ રખમલ આલમીન. (૨૧૮)

રખ ઉપર જો યકીન કરે, કે જીને મુજે કીયા હુએ પયદા,
તો રોજ મુજે વોહી દેવે, જો સખકું હુએ રોજ દેતા;
તો ઉસ ઘર નીત મેહેમાની રહેવે, આપ ખાવે ઓરકું દેવે ભતા,
ઉસકી હાંડી નીત જોશ કરે, સદા રહેવે ઉસકા ચલા તતા (ગરમ.) (૨૧૯)

મરદકી ઇબજત ઉસ મીન હુએ, જો મીલે ઉસ ઉપર કરે સંતોશ,
ઘર ઘર હુઠેતા ન ફીરે, અપની ઇબજત ન ખોવે ફેક;
જીને રોજ દીતી સો ઇબજત ખી દેવે, જો ઉસ રોજ તમે
કરો આરામ,
જીને ઉસ રોજ આરામ કીઆ, જીને ઇબજત પાઈ ઓર બડા નામ. (૨૨૦)

જો તુજે મીલે સો ખોહાત કર જાણે, તો સારી ઉમર કરો બાદશાહી,
જીને જો મીલા સો ઘાડા ઘણા કીઆ, જીને સારી ઉમર
ગમચે ગમાઈ;

સુખ દુઃખ બીકે ઇસ દુનીઆ બાઝાર, સુખ છાડ કાંએ દુઃખ મુલ લેતે,
કે આપ કીસમત નહી રાજ રહેતે, કીસમતથી અઢકા હુઆ ચાહાતે. (૨૨૧)

જો કોઈ રેજી રીજક પાયા, ઝોર આફીઆત પાયા અપની જાત,
તો પુરે ભાગે ઉસકે ભાઈ, જો શુકર કરે વઝે દીન ઝોર રાત;
અંદા એક ચાકરકું ખાના દેવે, સો નીત ઉઠે ઉસસે ચાવે ચાકરી,
સરજનહાર તો શુકર ચાવે, ખુશ આવે ઉસે શાકરી. (૨૨૨)

રખકી ન્યામત શુકર કરના, જો ન કરે તો બીગાડે અપણી ન્યામત,
કે આપ માલ વઝે ન સંતોખે, હરદમ ચાવે માલ કસરત;
કે માલ મુજે હોવે અઢકેરા, સખ દુનીઆ માલ મીલે મુજ,
ઈસ ફીકરથી ન ખાવે ન પહેને, ઇસ હવાથી ઉમરકા દીવા
જાએ યુજ. (૨૨૩)

ન્યામત પાઈ ને શુકર ન કીઆ, તો નાશુકરી ન્યામતકું લે બચસી,
ન્યામત પાઈ તખ ન ચેતીયા, તો ન્યામત ગઈ પીછે પસ્તાયસી;
હૃધયાત દુનીઆ ન્યામત તો ફલ દેવે, જો શુકર ઇખાદત કીન,
જો એ ન કરે તો જીન દીતી હૃધયાતી, સો લેવે હૃધયાતી બીન
ફલ જીન. (૨૨૪)

સખ ગમ પીછે હઝે ખુશીઆદી, ઝોર દારૂ હઝે સખ દુખલેકું,
સખ સખતી પીછે હઝે આસાની, સમજાઓ દીલ અપલેકું;
દુનીઆ અંદીખાના હઝે મોમનકું, ઝોર કાફરકું હઝે જન્નત ઠામ,
મોમન દુનીઆ સખતી બદલે, અંત પાએસી હુરો કસર જન્નત મુકામ. (૨૨૫)

નેક આદમી જો દુઃખ પાયા, તો જાનો રહેમત રખને લેખઈ,
ઝોર ફાસક જો દુઃખ પાયા, તો કરતુકસે બલા ઉસ ઉપર આઈ;
અયુબ નબીકા દુઃખડા રહેમત, જો કીડે પડે સારે અંગ,
ફીરઉન કુબા ઇસ બલા, જો લડતા થા મુસા નબીકે સંગ. (૨૨૬)

મન વાર કરો જીને દુઃખ દીઆ, સો ખીજલ થાયસી કમો દમ,
તું મન વાર કર વઝે ખીજલ થાયસી, તેરા કુછ ન હોયસી કમ;
જીને દુઃખ દીઆ સો શરમીંદા હોયસી, જો તું બોહોત કરે
મન વાર,

એ બાત મુનો લીખો સીને પાટી, ફરમાયા શાહે નામદાર. (૨૨૭)

ગુસ્સા દાયમ આપ મન ખાના, ઓર ઉપર ગુસ્સા ન કરીએ,
 ગુસ્સા દાજ મનમેં યુમઓ, ખુદાએકે ગુસ્સેસે કરીએ;
 ધમામ હુસેનકે મોહો મુબારક પર, ખાંદી હાથથી પડી ગરમ આશા,
 ગુસ્સા સખ આપ મન ખાયા, ફરમાયા તું આઝાદ આશા. (૨૨૮)

ગુસ્સા ન કરીએ ધીરજ ધરીએ, સખરો તોફીક કરીએ રફીક,
 શુકર ખુદાએકા સાથી કરીએ, તો ખુદા તુમારા હોવે શફીક;
 એ તન મન તેશ તો મુખ પાવે, જો હરદમ શુકર કરો તુમ આદત,
 શુકર સયુરી આદત હુધં જસકી, કયુલ હુધં ઉસકી ઈખાદત. (૨૨૯)

(૧૭) બયાન પીરી વ મીરગકા.

ખબર દે ગઈ માતકી, જખ સફેદી આઈ તેરી રીશ.
 અખ તોશા કર લે રાહકા, કે સફર આયા હએ તેરે પીશ;
 અખ છોડ ધમારત ઘરકી, આપ ઘર ઠેરાઓ ઘેર,
 કે સાંજ મુખહ હએ ડિં ચલના, જએ બસના હએ ઉસહી ઠોર. (૨૩૦)

ખુદાપા વાધાઈ માતકી લાયા, ચેતો બેગી કરો કમાઈ,
 ઉજલે બાલ અખ દીન આયા, કાલે બાલ રાત મુતે ગમાઈ;
 કાલે બાલ જયસી રાત ગફલતકી, વએ ઉમરોહો તયસી ગઈ,
 સફેદી મુખહ હુધં દેખો ચેતો, અખ તો પુજ થોડી રહી. (૨૩૧)

ખુદાપા ખબર માતકી કહેવે, નીરાશ કરે સો હયાતીસંથી,
 અખ કે જો તું અંત લોભાયા, તો તું બોયસી ઓર કેઈ
 હુજુસી ખેતી;
 દુનીઆ સરામેં તું હએ મુસાફર, રાત ગઈ જો થે કાલે બાલ,
 સફેદી મુખહ હુધં, હુધં ચલણે વેલા, પડા હાલ ચાલ. (૨૩૨)

સખ રોગથી બડા રોગ ખુદાપા, જો જવાનથી હોવે પીર,
 તો સખ રોગ આ કર ઉસ ઘટ બયઠે, પલ પલ ઘટે આરામ શરીર;
 જવાનીમેં કર લે ઉતમ કમાઈ, ખુદાપેમેં ન હોયસી જવાન,
 જો ખુદા હુઆ તો બેગી ચેતો, ભાઈ તું તો હએ કેઈ
 દમકા મહેમાન. (૨૩૩)

જુઠાપા નહી હએ ઉમરોહો માંહે, કે અખ ઉમરથી ના કુછ હાવે ફલ,
મુજુના કેખના મુઘયુધ તેરી, એ સખમે પડા હએ ખલત;
અખ દુનીઆથી ના લજજત પાયસી, ન બ'ઠગી કર સગસી
ઇસ કાયા,

જતા વએ જને જવાનીમે ખાયા પીયા દીયા લીયા, ઝોર વોહી

આકખત કમાયા. (૨૩૬)

જખ ગઇ જવાની યાદ કરે, તો બોહોત આપ દીલ મીને પસ્તાવે,
એ પસ્તાના ફેકટ ભાઇ, જવાની ફેર નહી આવે;
નહી ફીરે નદી જો પાની બેહે ગયા, નહી ફીરે જવાની જો
ઉમરોહો ગઇ,

જવાની મીને જને બ'ઠગી કીતી, બોહોત વએ કમાયા સહી. (૨૩૫)

ઉમરોહોકી બાકી અમુલખ હએ, સખ માલસે કરીએ પીયાર,
જો એક દમ ઉમરોહો અઠકી પાઇએ, તો મુલ દીજે સારા સંસાર;
ઉસ દમ આછી કમાઇ હાવે, કે તોખા તેરી હાવે કયુલ,
એક દમ ત્રાંખા સોના હાવે, બેહેસ્ત લેથેકા હારે મુલ. (૨૩૬)

રોશન કર ભાઇ ગુર જુઠાપા, ગુનાહસેથી મત કર અધેરા,
ઇસ ગુર જુઠાપે કરો કમાઇ, તો રોશન હાવે દીલ બી તેરા;
રેહેન જવાન મસ્ત હાઇ સુતો, આયા જુઠાપા રોશન દીસ,
અખ જગ ઉઠ કરલે કમાઇ, નહી તો રખ કરસી રીસ. (૨૩૭)

જુઠાપા આયા ચેતો ભાઇ, બેર બેર કીયા કહેવે,
મલક મોતકા શીર પર આયા, કોઇ ગાફલ હો મત રહેવે;
લડકે જવાન જુઠે હે જઇકે, મત જનો મોતકું દુર,
મોત નઝીક કેખ 'જુઠાએમુ' ડરે, તો તુમ દીલ વસે રમકા ગુર. (૨૩૮)

જો આપ મન નસીહત ચાઓ, તો મોત યાદ કરો એ હએ
નસીહત ખાસી,

કે આખર મરના ઘોર ઘર કરના, દુનીઆકા સાથી કોઇ
સંગ ન આસી;

જને એ જુજ ઉને લોભ પાપ છોડા, દુનીઆથી હો બેઠા નીરાલા,
વાએજ નસીહત યું ગુન હુઇ, કે છાડ દેવે દુનીઆ કસાલા. (૨૩૯)

માતા પેઠમું જો બાલક નીકલા, ઉસકું મોતકા આયા પેગામ,

કે જો દુનીઆમે આયા વએ તો મરસી, દુનીઆ તો હએ
 કેનાહ મુકામ;
 માતા ઓદરસું બાહાર આતે, બાલક રોવે ઉસ ધડી,
 કે અબ તો મંય દુનીઆમે આયા, કાલ માત આ હોવે મુજ
 પર ખડી. (૨૪૦)

મરના જીને સચ કર માના, ઉસે દુનીઆમે કીયા કરની હએ ખુશી,
 ઇસ મુજ સાથ જો ખુશી કરે, તો ખુશી નહી એ તો હએ બેહુશી;
 પર મુલક જાતે ઉમરોહો ધરે, દીલ ના કહે કે એ મુલક મેરા,
 તો દુનીઆ મુલકસુ કંએ દીલ બાંધો, દીલકું કીને બતાયા કે
 એ મુલક હએ તેરા. (૨૪૧)

જો આપ અજલ બંદા યકીન જાને, કે દુનીઆસે હએ મુજે જાના,
 તો દુનીઆ ઉમેદ મગરૂર ના રહે, જાને કે એ હએ ખોટા વશાના;
 અજલ અપની યકીન કર જાનો, કે સદા રહેના નહી એસ જાહાન,
 તો દુનીઆ ઉમેદ સહી કમ હોવે, પલ પલ ધરે અલેમાન. (૨૪૨)
 આપ માત બીસારે દીલ અંધેરા, છયું બીન સીરાણે કાઠ
 ભરી શમશેર,

દીલ રોશન આઓ તો માત યાદ કરો, ઉઠતે બએઠતે અવેર સવેર;
 જો અપના ચલના યાદ કરો, ઉસથી ના કુછ હોવે બદી,
 કે બંધ પાની ગંદા હોવે, ગંદી ન હોવે ચલતી નહી. (૨૪૩)

માત યાદ કીએ દીલ રોશન હોવે, હરકમ માત કરના યાદ,
 એક દીન અયસા આયસી, જો ધર ઉજાહ હોવે ગોર આબાહ;
 ગોર મીને જા ધર કરોગે, ધરમે અસેગે ઓર કોઈ,
 એ મુન કર જે કોઈ ચેત્યા, રોશન હુઆ હએ દીલ સોઈ. (૨૪૪)
 જો યકીન માતકા વુજકું હુઆ, કે મરના આખર હએ મેરા,
 તો હરકમ વું નેકી કમાવ, તો સરવે ઝાહોર બાતન તેરા;
 એ બડાઈ જો વુખને પાઈ, તો ઇસ બડાઈકું ફીર નહી માત,
 એ બડાઈ વુજે બહેરત લે જાયસી, ઉસ બહેરતમે કબી ન
 આવે ફકીત. (૨૪૫)

મલકલ માત તો સખ પર આવે, સખ બન્દેકી લે જાતા હય જાન,
 ઇસ મરને આગલ જો મર ચાલે, સો મર કર પાવે અમન મકાન;

અયસા મરના જો મરે જાને, વાસલ હુક વો કામલ ફકીર,
એ ફરજ પાવે સો વલી કીલાવે. એ ફરમાયા હજરત આપ અમીર. (૨૪૬)

જસ બહેશતમે માત ન આવે, સોહી તખત ખુદાકા જાન,
ખુદા તો સખ દોરમે બસતા. ખાલી નહી કોઇ ઉસ ખીન મકાન;
સખ ફલ ઉસમે વો સખમે. બાહેર લીતર હુએ ભરપુર,
અયસા સમજ જો ઉસમે મીલીયા, સો લા માત હુઆ ઉસકા તુર. (૨૪૭)

(૧૮) દર સીકતે નેક સોહબત વ દોસ્તી.

જો નેક સોહબત પાઘએ એક દમ, તો ગનીમત જાનો વએ દમ,
કે એક દમ કલમા ફકર તુટે, એક દમ તોખા કરે ગુનાહ ગુમ;
એક દમ ત્રાંખા સોના હોવે, પારસ ભેટે પડે ટંકશાલ,
એક દમ મોહબત મોલા વસે, તો છુટ પડે સખ જાંજલ. (૨૪૮)

નેક સોહોબત અખતીયાર કરે, તો જુરે લોકુસે રહો અમાન,
નેક સોહોબતકે બરકતસે થી, જુરેકી જુરાઈ ન પોહોંચે આન;
દુશમન જુરાઈ કરે સો તુજે ના પોહોંચે, જો તે સંગાતી કીઆ નેક.
સંસાર જુરી બસા સખ તુજથી ભાગે, જો આપ મન વસાયો.

અદલાહ એક. (૨૪૯)

દોસ્તકી માર બોહોત દુઃખ લાગે, જો કીસે દોસ્ત આપે દેવે માર,
ઝોરકે હાથશે પથરખી હલકા લાગે, દોસ્તકે હાથસે ફુલખી લાગે ભાર;
કે હુમારા દોસ્ત પીછાન કીયું મારા, યે તમ મન લાગે ગમ,
મોમીન અદલાહ પીછાન ગુનાહ કરે, વય રોઝી દેવે દેખો કરમ. (૨૫૦)

મીલન જાઓ મરદસે અયેસા, જયસા તુજે કરે મન વાર,
થોડી બડાઈ દેવે તો થોડા મીલો, બોહોત દેવે તો મીલો બોહોત વાર;
બંદા મીલના મીલનહાર સંગ, સદા ન મીલે એકી રીત,
તો થોડી બંદગી બોહોત નીવાળે, અયસે સાહેબસુ કીયું ન
કરીએ મીત. (૨૫૧)

જે પ્રીત મીત્ર ધારી ચાઓ, તો ન સખો પડ્યા અંતર,
 કે મીત્રકા ઠામ તો દીલ હે, તો દીલળી હય મીત્રકા ધર;
 દીલ કરો ધર મીત્રકા, સો મીત્ર કરો સુખદાન પાક,
 એસ દીલ પાક વસે સો પાક હુઆ, એર સખ દીલમે પડીયા ખાક. (૨૫૨)
 ભાયુકા બીછડના સહી જુએ, હય આપ દીલકા જલાપા,
 જે ભાઈ કરો તુમ દુનીઆ માંહે, સો બીછડતે બોહોત રહે જુડાપા;
 પ્રીત ન કરીએ અયસે મીત્રસે, જે બીછડતે ન લાગે દીલ,
 મીત્ર કરો જે સદા સંગ રહે, સો આપ પાક હયે રખલ જલીલ. (૨૫૩)
 દીનદારી જે અઢકી ચાઓ. તો સંગત કરો એસે હયે મોહબત દીન,
 દીનકા એસે નહી ચાવા, ઉસસુ મીત્રાઈ મત કીન;
 સંગત કરો દીનદારકી. નીત જ અયઠો ઉસકે પાસ,
 હીંગકે બાસનમે હીંગ બાસે, ધુલુકે બાસનમે હોવે ધુલુકી બાસ. (૨૫૪)
 પર મીલણેસે આપ જાત ટોલે મીલ ચાલો. આપ જાતમે કરો સગાઈ,
 સંગત વેહેવાર ઉનસે કરો, જનસે હોવે દીન ભલાઈ;
 આપ દીનકે પંથમે ચાલો, સાથ લે ચલો દીનભાઈ,
 તો એકકી બંદગી દેખ દુજા કરે, ઇસ રીત પલ પલ વધે કમાઈ. (૨૫૫)
 અઢકી દોસ્તી કરો આપ કરાબત, તો અઢકા હોવે તુમારા દોલત માલ,
 બાપ માઈ બેન ભાઈ એર સગે, અયસાન કરો તુમ સખકે હાલ;
 રખ ફરમાવે નેક ખરચ જે એનું કાજે, લોકુબી કહે સુણાયા,
 યતીમ મીસકીન સોઆલી બંધ છોડાના, એ સખ નેક ખરચ ગણાયા. (૨૫૬)
 નેકી મા આપ સંગ જે કરના, સો આકબત કારન આગમ પુ'જ ધરનાં,
 મા આપકા હક બોહોત હય લગતા, સો દીલસે નહી બીસરના;
 કરો મા આપકા ચાકરી, તો હોવે અનત ભલાઈ,
 તો સહી આકબત કારણે, આપણી આગમ પુ'જ ચલાઈ. (૨૫૭)
 રીઆત કરો મા આપકી, કાલ આયસી પુતર તેરા,
 વયબી તેરી રીયાત કરસી, કમાઈ ફેલ તું પાયસી સવેરા;
 કીસી બંદે કમાઈ ફેકટ નહી જાતી, જીને જયસા કીઆ તયસા પાયા,
 તેરા પુતર તુજકું ચાયસી, જયસા તું મા આપકું ચાયા. (૨૫૮)
 બલા સંગાતી વય તેરા, જે તુજે બતાવે નેક કામ,
 જે નેકી તું નહી જાનતા, ઉસકા તુજકું રીખાવે નામ;
 નેક સંગત વય જાનો, જે તુજે બતાવે નેક રાહ,

તો સંગત કરો આલ રસુલકી, જો નીત નેકી બતાવે રાહ અઘ્લાહ. (૨૫૯)

જસકા મીત્ર આકીલ પુરા, તો વયખી હોવે વયસા,
આકીલકુ તો આકીલ ભાવે, મીત્ર જયસેકા હોવે તયસા;
દાએ મીત્ર એક દુજેકુ આવે, તો જે કોઇ આવે જાત ધલાહી,
કે અઘ્લાહ તો હાએ સુખ બુધ પુરા, ચાવણહારેખી સુખ બુધ પાઇ. (૨૬૦)

જો ચાએ ખુશહાલી દીલકી, કે દીલ રહે ખુશ ગુલબાર,
તો જો ભાઇ ખીરાદર દીનકા, ઉનકા નીત કરો દીદાર;
જો ભાઇ ખીરાદર દીનકે, સો એક ઘટ એક જાઆ,
એક દુજેકુ દખ ખુશી કરે, જીઉં પીઆસું ભેટ પીઆ. (૨૬૧)

દાસ્તકું જો દાસ્ત દખે, તો નેવુમે હય રોશની આતી,
નેન સુખ વસે ને સુખ હસે, હેતસું ભરી રહે ઉસકી છાતી;
તો દાસ્તી અયસી પકી કરીએ, જો ખુદાએ આગે હોવે કબુલ,
તો દાસ્તી કરો સંગ આલ નખી, અંત છુટકા દીલાવે આલ રસુલ. (૨૬૨)

દખો પ્રીત દુધ પાનીકી, દુધ લેતા પાનીકું મીલા,
ગરમ હોનેકે વકત પર પાની, દુધ બચાવે આપ જલા;
ઉછલ દુધ સો આગે બુખવે, જલતે પાનીકી કરતા બચા,
થેસી તરહ એક દુસરેકી, મદદ કરે સો દાસ્ત સચા. (૨૬૩)

દુધ પાનીકા મીલાપ દખો, અયસી કરો તુમ મોહબત પ્રીત,
મદદ કરો તુમ એક દુસરેકી, અયસી રખો તુમ મોમન રીત;
એક દીલી પર હક રાજ હય, આપ હક હય ઉસકા રંડીક,
અયસે જાકું આદ કરો નીત, સાદ દીલી હય સચા સડીક. (૨૬૪)

નીત ઉઠ સજન દખીએ, તો હરી હોવે નેહકી વાડી,
નેહકા ફલ તો યે હાએ, જો દખીએ આપ સજન દહાડી;
બાગ તો ફલે નેહકા, જો નીત પાની સીચો દીદાર,
હરદમ જીકર જો કરો, તો તમ મન નેહ વસે આપ સીરજનહાર. (૨૬૫)

અકલ ને હુશીયારી હોવે ઉસે, જસકા સો અસલ હોવે ઉતમ,
કવેકા બચા બોલને ન શીખે, તોતે (પોપર) ઉપર હય રખકા કરમ;
ખખી મીને ઉતમ બુધ ઉસકી, જો નેક અસલ ને નેક જમાલ,
આદમીઆ મીને ઉતમ બુધ નખીકી, ઝોર નખીજીકી આલ. (૨૬૬)

નેક મજલસએ નીત નીત બધયે, સુનીએ એલમ એરશન ધલાહી,

નેક મનજલસમે' નીત નીત ખતે, ઘટે અજ્ઞાન ઓર દીલકી
સીઆહી; (કાળાશ)
દીલ રોશન હોવે સાફ આઈના, ઉસમે' દીસે હક દીદાર,
ખુદ મનજલ અપનીકું પાવે, એ ફરમાયા સાહેબે ધસરાર. (૨૬૭)

(૧૯) દર અયાને બદ સોહબત.

ગમેર દોસ્તકી સંગતસે'થી, મોતકી સખતી હય આસાન,
કે જસ દીલ તેરી દોસ્તી નહી, ઉસથી તુજે દુર રાખે રહેમાન;
જે આપ ચાવે ઉસકું ચાહીએ, ઓરકા તો ચાણા હય ફેકં,
જે તુજે ચાવે સો સરજનહાર, દુનીઆ એક ન ચાવે લોક. (૨૬૮)
ના ફરમાની કીતી તેરી, જને તુજે નાહક ગુસ્સા દીલાયા,
અયસી આત તેરે દીલમે' ડાલી, જે દુનીયા કાજે તે' ગુસ્સા ખાયા;
જેરે છોર તું તેરા દોસ્ત બાણે, પણ કોઈ નહી તેરા ફરમાની,
દુનીયા કાજે તુજે ગુસ્સા દીલાવે, ના ફરમાનીકી એ હથે નીશાની. (૨૬૯)
દગા દીઆ તુજસે ઉને, જને તુજે યુરી રાહ બતાધ,
જે ઉસકે કહે તું યુરાધ કરસી, તો તેરે આગલ આયસી વય યુરાધ;
એ યુરાધ જે તેરે આગલ આઈ, ઉને કીતી જને દીતી સીખ,
બાધ જે તુજે હોવે અકલ, તો એસી આત સીખ ફીર સીખ. (૨૭૦)
કોઈ હુઆ દુશમન તેરા, ઉને દુશમનીમે' ન કીતી યુરાધ,
તો તુમને ઉસે દોસ્ત કર જુબ, કે યે હએ મીત્ર મેરા બાધ;
જબ દોસ્તી હુધ ને મીલાપ અદકેર, તખ વએ તુજે દેવે કાવ,
તખ જે વએ તુજે ચાવે સો કરે તુજસે, તું હુઆ રંક વએ હુવા રાવ. (૨૭૧)
જને તેરી મદદ કીતી, ઓર કીતી તુજસે અંત યારી,
તું ઉસ યારી પર જુલા, તો તે' અપની કમાઈ બીસારી;
જે તે' કમાઈ દુનીયા છોડી, તો તું હુઆ મોહતાજ,
જે તે' કમાઈ આકબત છોડી, તો તે' ખોયા સકાકા રજ. (૨૭૨)
યુરા કોઈ પાસે બંધે ઉસકું તુમે જુજે શયતાન,
શયતાનકી એ મત સીખાવે, આખરે તું હોવે પરીમાન;

બુરેસેથી નીત દુર ભાગે, સંગત ન કરે. ઉસ સંગ,
કાલી હડી પાસે જો બચે, તો કાલાસ હી લાગે રંગ. (૨૭૩)
જો જાત અસલ નહી, ન કરે વએ વફાદારી,
જસકા અસલ આછા નહી, નહી નીલાવે દુનીયા સારી;
જો જાત અસલ નહી, નહી મામલે સાચા, સાચા નહી સંગત વીર,
નહી સંગત કીસી બાટ નીલાવે, પીર છાડ હોવે બેપીર. (૨૭૪)
ટેરકા તો સાચા ટેડા, જયસા આપ તયસા પડછંદા,
જસકી બોહો ટેડી વએ બાત ટેડી કરે, એ સચ કર માનો સાચી પંદા;
જો મુઘા મારંગ બુજ, સખ કામ ઉસકા હુઆ રાસ,
ટેર મારંગ જો કોઈ ચડીયા, મતલબકું નહી પોહોંચા હુઆ નીરાસ. (૨૭૫)
અકલમંદ આપ સંગાતી કરીએ, તો ઉસથી ન પોહોંચે કુછ ઝીઆન,
બેઅકલકી સંગતસેથી, દીન દુનીયા હોવે પશેમાન;
બેઅકલકી સંગતસેથી, તુજે લોક બેઅકલ કહેવે,
જો તે સંગાતી બેઅકલ કીઆ, તો ઉસ જયસા તુજે સખી
સમજ લેવે. (૨૭૬)

સોહબત સંગત બુરેકી અચસી, જયસા તુજાનમેં ચઢા ફરીઆ બેડી,
ઉસકે દીલ યું ધોખા વસે, કે બુરે બેડી જો હોવે ટેડી;
બુરેકી સોહબત સંગતથી ડરના જો થોડી બાતમેં દેવે દુઃખ,
બુરેકી સોહબત સંગતથી એ ફલ હોવે, કે ડરથી દીલ ન રહે
એક પલ મુખ. (૨૭૭)

અહેસાન કરના ઉસ જગે, જસ જગે નહી કરના અહેસાન,
એ તો બુલમ લીખાવે તેરે ઉપર, ઉસથી તું હોવે જાલમમાન;
અહેસાન કરે માલસે, યા મદદ કરે તનસેથી,
નેક સાથ કીચે નેકી પાવે, બુરે સાથ કીએ સજા પાવે વેથી. (૨૭૮)
એકલા રહેનાં મરદકા બલા ઉસથી, જો બચે બુરેકે સાથ,
બુરે સાથ બચે બુરાઈ શીખે, ઝોર કુછ ન લાગે હાથ;
નીત ઉં નેક સંગત બચે, જસથી શીખો એલમ નેકી,
જો નેક ન પાઓ તો એકલા રહેના, કે બુરે સંગથી બલી એકી. (૨૭૯)

નવ જવાન લડકે બહેલ, જસકે મોહોં ઉપર નહી નીકલી હથ ઢાડી,
જો કોઈ સંધત ઉસકી બચે, જો અપને દીનકી રાહ બીગાડી;

કીરીઆ કરો છુડું હએ ફરમાયા, બંદગી કરો છુડું રખકા હુકમ,
 રખકે હુકમ માફક ચાલો, ન તીલ અદકા કરો ન કમ. (૨૮૦)
 બુરી ખોહો જયસા જંગલી જનવર, સખસે વએ તો દુર ભાગે,
 તો ઉસથી બી સખ દુર ભાગે, કીસીકા દીલ મીલને નહીં લાગે;
 બુરી ખોહો છોડા નેકી કરો, મીલો સખકે સાથ,
 કેઇ સીધ પુરશ લેટે કાજ સરે, પથર સમેટતે લાગે હીરા હાથ. (૨૮૧)
 સખ આદમીસે મીલાપ કરતે ડરો, કે કળી હોય મુજે સંગ બુરા,
 એ બુરાઇ જાણના હય અકલ, એ તો ઝીયાન ન કરે ટુરા;
 કે આદમીઉં મીને ખોહોત દુરીજન ચોર હએ, જયસા હય શયેતાન,
 દુનીઆ માલ ચોરાવે સો ફીર માલે, કાંહા મીલે જો ચોરી
 જાયે ધમાન. (૨૮૨)

:o:

(૨૦) પીછાનત આદમીકી.

હર મરદકા તોલ કર, આપ દીલે પીછાન સખકા તોલ,
 કે તફાવત હરએક ખોહોત હય, ચલન સખકા બુદા ઝોર ખોલ;
 જો તુજે સમજ હય તો પરખ લે, ખરા ખોટા હલકા ઝોર ભારી,
 એ સખ સમજ કર કામ પાડો, તો મુખ પાઓ ઉમરોહો સારી. (૨૮૩)
 અકલ મરદકી પીછાન લયની, કે છસ વેલા વએ કહેવે ખાત,
 કરતુક ઉસકા દેખ પીછાનો, કે કયસી હય ઇસ મરદકી જાત;
 છલ હય ચાડી સખ ખાત ખતાવે, જયસી બુધ હએ ઉસકે ઘટ,
 નીચ લખન મું છવ ખતાવે, જો ઉસકે જાત મીને હોય કપટ. (૨૮૪)
 ખોલના મરદકા હય ખખર દેતા ઉસથી, જો હોવે ઉસકે
 અસલ બીચ,
 અસીલકા તો ખોલના આછા, બુરા ખોલે જો હોવે નીચ;
 અસીલ રાહા તુજે નેક ખતાવે, ડર દીખાવે આખર દીસ,
 બુરેથી ખાત તું બુરી મુજે, જો માનો તો તુજ ઉપર આવે
 રખકી રીસ. (૨૮૫)
 મરદકા સંભાલી વય જાનો, છસ સંગ વય રહેવે દીન રાત,
 મરદ જયસા વય હોવે, બુરેમું બુરા નેકમું નેક જાત;

જે ચાહો કે પહેજાનો, કે કીસકી ખસલત હય કયસી,
તો ઉસકે મીત્રસે પીછાનો, જયસી હોવ સંગત તયસી. (૨૮૬)
નેકી બદી મરદકી પીછાન, કે આપ દીલ મીત્રે હય કયસા,
તો ખસલત ચલણસે પીછાનો, કે ચલન જયસેકા હોવે તયસા;
નેક આદમી નહીં જુઠ બોલે, ન બીગાડે આપકા પારકા કાજ,
બુરા તો જુઠા બોરા નીરલજ, ઉસકું કુછ ન આવે લાજ. (૨૮૭)

કામ મરદ તયસા કરે, અસલ ઉસકા હોવે જયસા,
કરતુક નીશાની અસલકી, અસલ જયસેકા કરતુક તયસા;
જસકી જાત સુજાત હય, કરતુક તીસથી આજા આવે,
જે કબી ઉસથી હોવે બુરાઈ, તો આપ મન બોહોત પરતાવે. (૨૮૮)

ડાલી જહાડકી તયસી હોવે, જયસી હોવે જહાડકી બુનીઆદ,
તો મા આપ જસકે જયસે હોવે, વયસી હોવે ઉસકી આલાદ;
ફરજંદ લખન તીયું પીછાનો, કે નેક પુતકા હોવે નેક આપ,
જીયું કબુતરકા બચા કબુતર હોવે, સાપકા બચા હોવે સાપ. (૨૮૯)

મરતબા મરદકા વય ચીજ હએ, જસ ચીજ કારણ એને બાંધી
હય કમર,

જે રખપ દુનીયા આવે તો ફોસ્ત પાવે, માલ પાવે ઇસ દુનીયા લીતર;
જે આકુબત ખુબી આવે, તો સુધ કીરીઆસે સહી પાવે,
જે રખ જાત આવે સો રખકું પાવે, તો વલીઆમીને નામ લીખાવે. (૨૯૦)

કીમત મરદકી વએ ચીજ જણે, કે જસકું હયે વએ ચાહાતા,
દુનીઆદારકી કીમત દુનીયા, કે દુનીઆ માલ હએ ઉસે લાતા;
એહેશત નયામત જે હએ ચાહાતા, ઉસકા વહી હુઆ માલ,
અમુલક વહી જે દીદાર સુબહાન ચાહાવે, સુનો એ હજરત
શાહાકા કાલ. (૨૯૧)

(૨૧) દર ફલજતે કમસુખન.

ખાત વીગતકી ખુબી યે હયે, કે જે ફોજ થોડા બોલે,
સમજ બીચારી અયસા બોલે, થોડે બોલનએ લેક સખ બોલે;

થાડી ખાતમેં અરથ સમજાવે, ઉસકા ખુબ કલામ,
 જે સુનનેવાલા સમજે, ફીર પુછણેકા ન રહેવે કામ. (૨૯૨)
 બોલનેકા અથેખ એ હએ, જે હોવે તુજે બોહોત બોલના,
 ખુબી એ હએ જે થોડ બોલનેમેં, બેદ સખ બોલના;
 ભાઇ અથેખ હે જે બોહોત બોલીયે, આર ખાત લખી કરીએ,
 લખી ખાત કરની છોડા, રખ ફરમાન આપ શીસ ધરીએ. (૨૯૩)
 જે થોડા બોલે સો ના પસ્તાવે, થોડ બોલનેમેં ન આવે ચુક,
 બોહોત બોલે સો બોહોત ચુકે, પસતાનેકા એ હય સલુક;
 થોડા બોલે સો આપ ન પસ્તાવે, ન ઉસથી કેઇ હોવે દીલગીર,
 એ સુણે સદા દીલ યાદ રાખે, ફરમાયા આપ હજરત અમીર. (૨૯૪)
 જલથી બલા આવે, બુજે સહી આદમી ઉપર,
 સખખ એ જે યુરા ભલા, હએ બોલતા દુનીયા ભીતર;
 જલ દીતી હએ રખને, તો હરદમ જલ કરીએ,
 જલથી બલા તો આવે, જે યુરી ખાતમેં પડીએ. (૨૯૫)
 સલામતીકા કપડા પહેનો, જલકું મેલ ન લાગે,
 સો જલ હાથ પાંઉથી વારે, સખ બલા તો ભાગે;
 નહીં યુરા કહે ન યુરા કરે, નહીં યુરે કામ જાએ,
 જે એ સખથી સલામત રહે, તો વચળી સલામતી પાએ. (૨૯૬)
 સલામત રહેઆ વએ આદમી, જે આપ જલ અપણે વશ રાખે,
 કંઠન ન કુછ બોલે, નરમીસે ખાત સખ સાથે આંખે;
 જે યુરા ન બોલે કીસી સંગ, તો સખ કેઇ રાખે ઉસ ઉપર મહેર,
 જલ મોમન ઉપર ખલકતકી મહેર, ઉસ ઉપર ખુદા ન આયસી કેહેર. (૨૯૭)
 જલ ચુપીસે પુરખ સલામત, ચુપ રહેનેમેં બોહોત હોવે ગુન,
 જલ બાંધો ધીયાન બોલો, આપ ચુપ રહો આરકી સુન;
 બોહોત બોલે સો બધ પડે, જલ થોપડ જુલ જુલ મેના,
 બોલન લાગે પીંજરે ગાલે, જનાવર પાસ કીયા હય કીસકા લેના. (૨૯૮)
 આદમીકું બલાઇ ઇસ મીને હએ, જે અપની જલ રાખે અપને વશ,
 મતલબ જરૂરી ખાત કહેવે, અદકા ન બોલે સાથ કીસક;
 જલ વસ કીચેશે આરામ કરે, ફીરસતે રખલ આલમીન,
 જે બધા ન બોલે તો લખનેસે છુટે, ફીરસતે કરામીન કાતખીન. (૨૯૯)

ચુપ રહેનેએ બદનકી ખુબી, કે સુખસુ રહેવે તેરા બદન.
કાયા નગરીએ તું હય સજા, ઇસમેં દોઝે દીન કીયા હય વતન;
હુરદમ રખ ધીઆન લશકર રાખે, જલ ચાડીને ચોર બાંધો
લેઓ મુલકકા હાંસલ,

તોસા કરે આપ વાટકા, તો સુખસુ થાઓ જન્મત વાસલ. (૩૦૦)
મલામત રહેઆ વએ કોઇ, જને ન કીતી ગીબત પારકી,
તો સહી ગનીમત ઉને પાઇ, મઆરફત સીરજનહારકી;
જને પીછાનેઆ અટલાહકું, ચોર ખુબ કે એ બદ હય સખ રખકે,
વએ ના કીસે જુરા હંદેસી, ચોર નેકી કરસી સાથ સખકે. (૩૦૧)
ચુપ કર રહીએ ચાહે: ન કરીએ, અજા હોડર રહીએ આપ,
બોહોત બોલેએ બંધન આવે, ચાહેના બડા હએ દીલકું સંતાપ;
બોહોત બોલે સો બોહોત માર આવે, જીયું નોખત માદલ ચોર સખ સાજ,
ચાહેના ચલતી ચોદસ ભટકે, કમચુખન તો હએ સખકે સીરતાજ. (૩૦૨)

(૨૨) હસદકા બાબ.

જો કોઇ પારકા હસદ કરે, તો સજા દેવે ઈસકું વોહી લજન,
કે ચોરકું ખુશી દખ વએ જલ મરે, એક ન મીટે ઈસકી જલન;
ગજબ ખુદાએકા હય ઈસ ઉપર, જસકી હસદ કરના હુમ બોએ,
પર જુરા ચાવે આપ ભલા ચાવે, તો જુરાઇ સખ ઈસ આગલ
આવે સોએ. (૩૦૩)

જસ કીસકું હસદ આયા, એક પલ નહી ઈસકું સુખ,
ઉને દુનીઆએ આપ કારને, મુલ લીઆ સખ દુઃખ;
જો તુજ અકલ હોવે તો કાંએ દુઃખ લેવે. આપને જવકા સુખ બેચ,
હસદ ખીરાના જો કરે જલ મરે, ઈસકું કુછ નહી નફા હેચ. (૩૦૪)
જેતી દુશમની દુનીયા માંહે, ઈસ સખથી સલાહ હોવે,
પર દુશમની જો હસદ કેરી, અયસા કોઇ નહીં જો ઇશકું ખોવે;
ખુનથી બડી દુશમની નહીં, ઈસથી બી સલાહ હોવે નેહ,
પણ હસદકો દુશમની અયસી, જસકા કબી ન આવે છેહ. (૩૦૫)
ખરાબી હય હસદ કરનહારકું, વએ તો આપે હસદથી હોવે ખરાબ,
હસદથી વએ જલમ રહેવે, જીયું આગથી દખો જલે કબાબ;

હસદ કીધેસે આપ ખરાખી, જો હસદ કરે ઉસે નહીં સુખ,
 તે હસદ કરના સો આપ સુખબેચના, આર મુલ લેના હય ફેકટ સખ દુઃખ. (૩૦૬)
 ખરાખી હય ઉસ કીસીકું, જસકી હય જુરી સુરત ને જુરી ખોએ,
 વએ તો સહી ખરાખ હુઆ, જસકે જુરે હએ એ દાએ;
 એ દોનુમે એક બી હોય આછી, તો કોઇ કરે ઉસે પીઆર,
 જો સુરત આદત દોનુ જુરી, વએ તો સહી હુઆ હય ખુવાર. (૩૦૭)
 પસ્તાવા હય ઉસ કીસીકું, જો ખુદાકે ખાસુસે રાખે કીના,
 કીઆમતકે દીન તો વએ પસ્તાવે, કે ખાસુકે કીનેસે ભરા હય જસકા સીના;
 ખુદાકે ખાસે તો રસુલીલ્લાહ, આર રસુલકી આલ પાક,
 આલ રસુલસે જો કીના રાખે, વએ તો આખર હોવે હલાક. (૩૦૮)
 કીના છોડો ગુસ્સા ન રાખો, કીસી મોમનકા દીલ ન કરો રંજ,
 એ નસીહત સુનો આપ મન રાખો, સીનેકી પેટીમે સંગરો ગંજ;
 ગુસ્સા કીના જો આપ મન રાખે, તો ઉસ દીલ દુઃખ વસે દીન રચેન,
 સારા જહાન ઉસ નજર તંગ દીસે, ધરા દુખસે આપ સદા
 તંગ રહેવે બેચેન. (૩૦૯)

એક ગુનાહ તો બહોત બહોતેરા, હજાર બંદગી થોડી,
 એક ગુનાહ જીને રબકા કીયા, ઉને ઉમર કમાઇ બોડી;
 બંદગી તો નીત નીત કરીએ, ન કરીએ એક ગુનાહ,
 જો મણ સોના ને ટાંક ગ્રાંખા મીલે, તો કાલા પડે સખ સોના. (૩૧૦)
 હસદ કીના છોડો ભાઇ, દીલસે નીકાલો હસદ આર કીના,
 હસદ કીનેસુ કાયકું જલતે, કબ લગ હય તુજે દુનીઆમે જીના;
 નબી આલીઆ સખ ચલે જાત હય, એ દુનીઆ તો હય ખીઆલે ખાખ,
 ચેત ભાઇ કર નેક કમાઇ, હએ તુજકુંખી જાના શીતાખ. (૩૧૧)
 જખાંકા તાંના ચોટ હય, ઉસકા તો અદકા હોવે ફરદ,
 લોહોંકા ધાવસુ એ ધાવ અદકા, તે લાગે ઉસકું જો હોવે મરદ;
 મરદ ઉપર પડે લોહોંકે ધાવ, તલવાર ખંજર ભાલા ને તીર,
 ઉસકું અપસા નહીં લાગે, જયસી લાગે ગાલી જો કોઇ કહેવે બે પીર. (૩૧૨)

(૨૩) દર બયાને હીંમત.

હીંમત બડી ધમાન નીશાની, ભાઇ બડી રાખો અંપની હીંમત,
 જસ કીસીકી હીંમત બડી, ઉસ ઉપર સહી આવે રબકી રહેમત;

રબકી રહેમત સો ઇમાન પુરા, ઉસથી આરામ પાવે જીવ ઝોર તન,
રબકી રહેમત સખ આસા પુગે, અદકા હોવે માલ ઝોર ધન. (૩૧૩)
જીસ કીસીકી હોંમત બડી, ઉસકું બોહોત હોયેસી ગમ,
દુનીઆ ચાવે તો બોહોત ચાવે, જેતી પાવે તીસે બુજે કમ;
જો મઆરફત ચાવે તો ચાવે અદકેરી, જો પાવે ઉસથી આરામ,
તો હોમત બડી ઉસે ગમ અદકેરા, પણ બીન હોમતન હોયસી કામ. (૩૧૪)
હોંમત બડી ઉસે ગમ અદકેરા, જીસે જયસી હોંમત વચસા ગમ,
હોંમત બડી તો સવાબ અદકા ચાવે, જો કામ કરે ઉસે બુજે કમ;
બડી હોંમત તો ખુદાએકી ખાસુંકી, જો હરફમ ચાવે આપ કમાઈ,
ગમ ઉનકું જો હુમ નામ કમાવે, ઉમર ચલી જાવે લાઇ. (૩૧૫)
જો કોઇ ચાવે આપ હોંમત, કે મરતબા મેરા બડા હોએ,
તો હોંમત બડી પચેદા કરે, ઉસથી બડે હોવે ચેહ દોએ;
જીસ કીસીકી હોંમત બડી, ઉસથી જો કોઇ કરે આસાન માલી,
તો વએબી ઉસે બોહોત કુછ દેવે, ઝોર બુજે કે ઇશકી હોંમત
હય આલી. (૩૧૬)

શીશ કાયા ઉતમ હય, હોંમતકા રખને કીયા મુકામ,
જો લેદ તુજ ધટ સમાવે, તો બુજે કે સીસ ઉસકા હયે ઠામ;
જખ તક જીવ સખ ધટ વસે, તખ લગ કાયા કામે કરે કમાઈ,
જખ શીશ ઠામ તું જીવ ઠેહરાવે, તખ વહાં ઝીકર મુજે જો હય ફરમાઇ. (૩૧૭)
હોંમત બાંધો ઝીકર જગાઓ, આપ ઉલટ હક અંદર દેખ,
એ જાહેર ખાતન જો કુછ દીસતા, હક સહો હય સખમે એક;
હક બીના કુછ ખાલી નાંહો, તું કીતકું કુંદન જાવે,
આપ ફનાહ હા મીલ ઉસમે, તો તું રાજ રમજકું પાવે. (૩૧૮)
અદલસેથી આદીલ કીલાયા, દેખો બાદશાહ નોશીરવાન,
અખાવતસેથી સખી કીલાયા, હાતમ તાઇ જગમે અયાન;
જો હોંમતસે દેખો ફરતમ, પહેલવાન વો નામ ધરાયા,
એ સખ આલી હોમત હો ગએ, બીન હોંમત કોઇ કામ ન આયા. (૩૧૯)
હોંમતસેથી ઘોડા જગમે જીતે, ફઝિજમે ઉસકા રેહવે નેક નામ,
હોંમતસે મુરા સનમુખ જાવે, માર દુશમનકું છોડા દેવે ઠામ;
હોંમતસે ગવાસ પેઠ દરીઆસે, અમુલક ખાતી ઉપર લીયાએ,
તીયું હોંમતસે દીન કમાવે, સોઇ જગમે વલી કીલાએ. (૩૨૦)

હીંમતસે હાથી ચેટ લગાવે, જાકર સખત ફીલેસું અટકે,
 છોટા શેર હીંમતસે જાકર, અયસે મરત ફીલ (હાથી) કું માર પટકે;
 અયસે શેરકું મરદ સો મારે, જસકું હીંમત હોવે રફીક,
 સાહેબ હીમત દીન ચલાવે, જસકું હીંમત હોવે શફીક. (૩૨૧)
 સાચા દીન સો નખી ચલાયા, શરખ ચલાયા સીધી રાહ,
 આલી હીંમતસે સખ દીનુ પર, ફતેહ પાચે બ ફેજલે ઇલ્લાહ;
 ગુર ઇલાહી અવલ થા, સો આખર જગમે પાયા જહુર,
 ઇસી દીનકે તાબે હોવે, ઉસમે રઉશન હોવે રખકા ગુર. (૩૨૨)
 ખતમ ફીઆ ઇશ કલામકું. સખ જાહેર કહે સુનાયા,
 સો પડો શીખો ઓર સુનો સુનાઓ, યું મહિલાને હુકમ ફરમાયા;
 ચાર તરીકે હય ઇસમે જાહેર, જે સમજે સો હોવે કામલ,
 હર એક હરફમે હય હક શનાસી, પણ પાવે સો જે હોવે આમલ. (૩૨૩)
 હક શનાસી ખુબ હય ભાઈ, નાહકસે મન વાર,
 જાહેર ખાતન હક તઆલાકું, હરફમ નહીં ખીસાર;
 એક દમ પર દો શુકરાને, લાજમ હકકે જાન,
 સાસ ઉસાસ જે આતા જાતા, સો ખડી નયામત હય માન. (૩૨૪)
 સાસ ઉસાસે સમરન કરલે, ઓર હીરસ હવા સખ છોડ,
 હક ખીના સખ હીરસ હવા હુએ, તું હકસે મોહખત જોડ;
 જે જે સુખ દુનીઆ ઉંખાકે, સખસે દીલકું વાર,
 જે પાવેગા વસલ હકકા, તો એ સખ રહેગે તાબેદાર. (૩૨૫)
 હકકી તો કુછ સકલ શખીર નહીં, ઓર મકાન હુએ લા મકાન,
 લા મકાંસે તહતસરા લગ જે કુછ મખફી અયાન;
 જાહેર ખાતન જે કુછ દીસતા, જે કુછ સુનતા કાન,
 હક ખીના તો ખાલી નાંહી, ચેહ નુકતા ખુબ પહેજાન. (૩૨૬)
 ઇસ ખાતીનકા આપ હકને, સુખ પર પરદા લીઆ,
 દમ મારનકી કુદરત નાંહી, અયસા જંદ ભરે જંદ ફીઆ;
 જસ પર કરમ કરે વો આપે, ઉસકું આપહી આપ ખુજવે,
 એલમ એલમા કામલ મુરશદ, બનકર આપ સુજવે. (૩૨૭)
 અવલ આખર જાહેર ખાતન, દીસતા સુનતા સો હય,
 હય સખહીમે સખસે નીયારા, ઓર નહીં સખ વો હય;
 મંય ઓર તું ફી દુધ છોડ કર, એક દખ કુછ દો નહીં હય,
 અયસા સમજ ફનાહ હો ઉસમે, તું નહીં તખ વો સહી હય. (૩૨૮)

સમાપ્ત.

